

HOPEN KIRKE 100 ÅR

LINO ET.

HOPEN KIRKE PRØVEFLYKK *A. Hoen - 92*

Jubileumsskrift

Innhold

	Side
Hilsen til Hopen kirkes 100-årsjubileum fra biskop Odd Bondevik	2
Hilsen til Hopen menighet ved Hopen kirkes 100-årsjubileum fra sogneprest Anne L. Ådnøy	2
Hopen kirke sitt 100-årsjubileum fra ordfører Iver G. Nordseth	3
Vandring gjennom tid	4
En 1600-talls døpefont fra Hopen kirke på Veidholmen	14
Gravplasser i Hopen sogn	15
Om gravskikker	20
Kirkeskyssen	20
Omkring Hopakyrkja	21
Balsamert lik og andre likfunn	22
Barne- og ungdomsminner fra Hopen	24
Hyllest til Hopen kirke	25
Den første lysekrone i Hopen	25
En samtale med organist Albert Lervik - en kveld i mars 1992	26
Prestegjeld og sognegrenser	27
Litt om mangt	28
Kilder	tredje omslagsside

Redaksjonskomiteen:

Nils Wullum
Arthur Kjønnehaug
Björg Råket Træthaug
Eli Sødal Rokstad

Linoleumstrykk 1. side: Arnt Hoem

Vandring gjennom tid!

Vi samler oss om vår 100-årsjubilant, Hopen kirke.

Gjennom mer enn 600 år har forskjellige kirkebygg fulgt slektene i sognet vårt. I korte glimt har vi prøvd å trekke fram store og mindre hendelser som har hatt betydning. Mennesker har følt nærhet og støtte, men også til tider angst for den religiøse autoritet som har brukt sin makt til å åpne og lukke porter.

Erling Skjølberg har i sitt jubileumsskrift til 75-årsfeiringen tatt med det meste av historisk stoff. Vår oppgave har vært å lete fram detaljer og hendelser som ikke fikk plass tidligere.

I tillegg har mange eldre båret med seg en rik kulturskatt av opplevelser og tradisjoner som

nå er i ferd med å gå i glemmeboka. Vi er takknemlige for det disse har formidlet.

Den betydning foreningsliv, søndagsskole, sangkor og barne- og ungdomsarbeid har hatt, håper vi blir vektlagt ved en senere anledning.

I vår tid med mange meninger om hvilken vei vår kristne kirke skal velge, er det betryggende å ha en fast forankring i den lokale, kristne tradisjon.

La oss ta med oss det beste fra fortida på veien framover!

Eli og Björg

Hilsen til Hopen kirkes 100-årsjubileum

Fra Møre bispedømme vil jeg sende en hilsen og lykkeønskning til 100-årsjubileet. 100 år er lang tid, men vi vet at historien er lengre enn som så. Jeg tenker ikke bare på at det kirkebygg som ble reist i 1892, avløste et eldre kirkebygg som hadde stått der i 140 år, men jeg tenker på at kristendommens historie hos oss går langt tilbake. Vi kan se tilbake på en tusenårig kristen historie i vårt land, og det gjelder ikke minst vår del av landet.

Også på Smøla må en regne med at det var kirkebygg i høymiddelalderen. Jeg er viss på at denne lange kristne historie har medført stor velsignelse for hele samfunnet.

Likevel må vi ikke glemme at kirken egentlig ikke består av bygninger, hvor gode og nødvendige de enn kan være. Jesus Kristus

har sagt at han er til stede der to eller tre samles i hans navn. Kirken bygges på en usynlig, men like fullt håndgripelig måte. Det skjer når vi samles om Guds ord, bønner og nådemidlene. Det avgjørende er at mennesket vender om og tar imot budskapet om frelse fra syndens skyld og makt. Mitt ønske for menigheten er at budskapet om Jesus må få lyde til hjelp og trøst.

Gud signe jubileet og den gjerning som skal utføres i de år som ligger foran!

Odd Bondevik
biskop

Hilsen til Hopen menighet ved Hopen kirkes 100-årsjubileum

Vidunderligst av alt på jord er Jesu Kristi rike. Dets herlighet er og så stor at det har ingen like.

Vel er det skjult som sjel og sinn, men det er lett å kjenne, som byen høyt på berget ind det ses til verdens ende.

N.F.S. Grundtvig

Et kirkehus vitner om kristen tro. Det knytter lokalmiljøet til en bevegelse med røtter langt bakover i tida, samtidig som kirkehuset ruver mot himmelen og lar oss ane en evighet. Bygninga er også et vitne om si tid. Den forteller om mennesker som trodde og bygde. Kirken har både en synlig og en usynlig side.

Kirken er synlig som bygning og forsamling, i gudstjenester og kirkelige handlinger. Kirkens usynlige side får vi overlate til Gud. Ved Guds nåde skapes tro i våre hjerter. Bare Gud ser hva som er evig i vårt kirkefellesskap. I et forsøk på å ta med både det synlige og det usynlige ved kirken, knytter den lutherske bekjennelse kirken til funksjonene: "Kirken er de helliges forsamling i hvilken evangeliet læres rent og sakramentene forvaltes rett." 100-åringen Hopen kirke er fortsatt et tjenlig og godt rom for samlinga om ord og sakrament. Velkommen til kirke, og til lykke med jubiléet!

Anne Lise Ådnøy
sokneprest i Edøy

Hopen kirke sitt 100-årsjubileum

En hilsen fra ordfører Iver G. Nordseth.

For nøyaktig 100 år siden, på en sigende fin sommerdag i juli 1892, ble nykirka i Hopen vigsla.

I en slik anledning er det både naturlig og gledelig for meg å kunne gratulere Hopen menighet med jubileet, og ønske lykke til med de mange arrangementer nå i jubileumshelga og resten av jubileumsåret.

Vier menighetsrådet/jubileumskomiteen stor takk skyldig for den entusiasme og innsats som de har vist, ikke minst for å kunne vise fram ei nyoppussa kirke også innvendig til denne feiringa. Ei aktiv deltaking fra oss alle i jubileumsarrangementene vil derfor være det beste bevis på at vi setter umåtelig stor pris på deres store arbeidsinnsats.

Fra kommunens side er det også med litt

stolthet vi kan konstantere at vi i løpet av de siste 5 - 6 åra har greidd å gjennomføre ei restaurering av alle de 4 kirkene våre, noe som viser at Smøla-politikerne har prioritert dette høyt til tross for tildels vanskelig kommune-økonomi.

Hopen kirke ble restaurert først, og prisen her ble i overkant av kr. 500.000,-. Deretter fulgte restaureringa av de andre kirkene, og da alt var unnagjort i løpet av fjoråret, hadde kommunen investert tilsammen 2,3 millioner. Men det er et tøft klima på Smøla, så det vil være nødvendig med kontinuerlig ytre vedlikehold framover for at kirkebygga våre skal fremstå slik vi alle helst ønsker å se dem. Våre forfedre greide oppgaven, og da burde vi vel også - med felles innsats - kunne greie det!?

Vandring gjennom tid.....

Når jeg leser Erling Skjølbergs jubileumsskrift laget til Hopen kirkes 75-årsfeiring i 1967, blir jeg med ett dratt med tilbake i tida.

Jeg går sammen med de andre i fiskeværet på vei inn i det vesle kapellet - eller benådningskirka som den også blir kalt.

Presteskyssen er kommet fra Brattværet for ei god stund sida. Året er 1589.

Båtene ligger rolig og vel fortøyd i havna. Helga var preget av stillhet og fred inntil kirkeklokkene satte i med sin høytidsstemte kiming — og kalte meg til messe.

Mann og kvinne som i "sind og tanker til daglig er mest henvendt på hvorledes vejret er, -- oppløfter nå sin Sjæl til Gud."

Kapellanen kommer sammen med ei av kvinnene.

Det er første gang hun er på vei til kirke etter at veslegutten kom til verden. Og som loven krever, er det betalt barselpenger for henne til kirken.

I samtalen før messen har kapellanen gjort henne trygg på at en "ægtekvinde som føder sin husbonds børn og tager vare paa sit hus, kan være himmerike like saa nær som en nonne med al hendes kyskhed og klosterlevned." Nå vet hun også at om hun denne gang hadde dødd i barselseng, så hadde hun "blivet en martyrinde for Gud, etter som hun da ikke døde for sin egen skyld, men i sit rette embede, for sin mands og sit barns skyld." Menigheten stemmer i - som sedvanlig ved "barselkvinders kirkegang" - og noe forsiktig tar hun selv etterhvert del i sangen:

*"Fader ogsaa denne Gang Frelstes
jeg for Børn og Mage;
Fro jeg gjør min kirkegang, Lad din
Naade mig ledsage!
Rens mit Hjerte, styrk mig, Gud,
Gjør mig glad i dine Bud!"*

*Jesus, paa dit Livsens Ord, Vil jeg
som Maria høre;
Styrk mig, at jeg stedse tror, Lad ei
Verden mig forføre,
Lad mig vælge for min Sjæl Hvad
der er den bedste Del!"*

*Kom, o Jesu, i dit Navn Moderhjertet
vil sig glæde,
Se til Barnet i min Favn, Du som
elsket har de Spæde!
Glædens Fylde er i dig, Vær en
daglig Gjæst hos mig!"*

*Kom, med Kjærlighet og Tro Vil jeg
dig, o Herre, tjene!
Signe Mand og Børn og Bo Og os
alle Kraft forlene!
Hellige vort Hus i Fred Tilet Bønnens
Tempelsted!"*

Øynene venner seg til lyset i rommet.

Jeg ser det gamle alterskapet. Det bærer tydelig preg av katolsk tilsnitt, men har fortsatt sin plass i kirka, - nå flere år etter reformasjonen. St. Peter og St. Paulus er fremstilt på innersida av skapets to fløydører.

På yttersida har Vestlandets helgen, Sta. Sunniva, fått plass sammen med St. Olav.

I dag, - under gudstjenesten - er skapet åpent. I det mektige midtfeltet møter vi helgen-kongen for andre gang. Han står der på en dragelignende figur med menneskehode. Dragen betegner hans gamle jeg. Nå tramper han den under sin fot.

I sin høyre hånd holder han et kirkelig kar der det innvidde brød blir oppbevart, og i den andre en langskafet øks. Helgenkongen er alltid avbildet med øks.

Vanligvis finner vi den sørgende Maria og disippelen Johannes ved den korsfestedes føtter.

Gjennom bildet av barnet på madonnas armer blir Jesu betydning for menneskene sterkere betont.

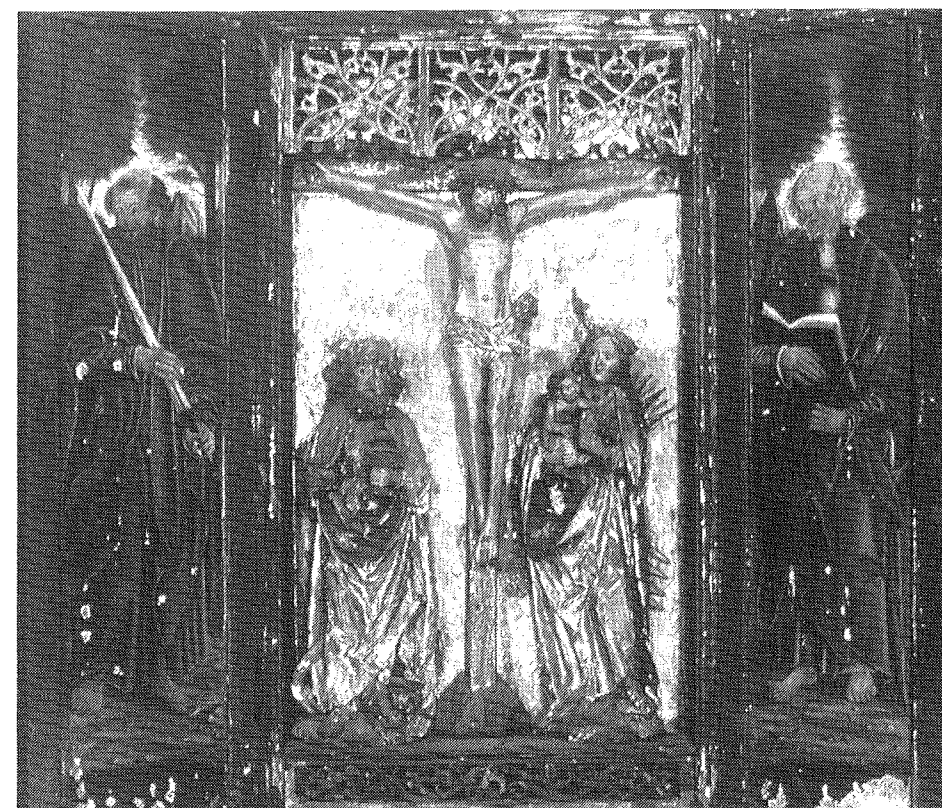
Gud ble menneske! Den korsfestede Kristus - Guds sønn, - ble Frelseren!

Og til tross for kapellanens stadige formaninger om å vende ryggen til den katolske lære, føles det fremdeles betryggende med helgenkongens og Marias nærhet og beskyttelse.

Nattverdssalmen lyder i rommet.

"Natverden er tegn og segl paa Guds naade og skal styrke vaar svage tro!"

.....Nå må jeg se å få samlet tankene.....

Alterskapet fra Veien kirke åpnet. Fra venstre ser vi St. Paulus, Olav den hellige, Kristus på korset, Maria med barnet, og St. Peter.

Stedets kjøpmann har ordna med det som trengst, - og han kommer sikkert seinere til å trekke værfolket for "brød og vinpenger."

Jeg ser at mange fra Fast-Smøla er her.

Folk er avhengig av høyere makters beskyttelse mot naturkrefter og sjukdom.

Mange slags sjukdommer har herjet folket den sist tida. Flere har mistet sine kjære.

De døde blir ført med båt til Brattværet for å gravlegges.

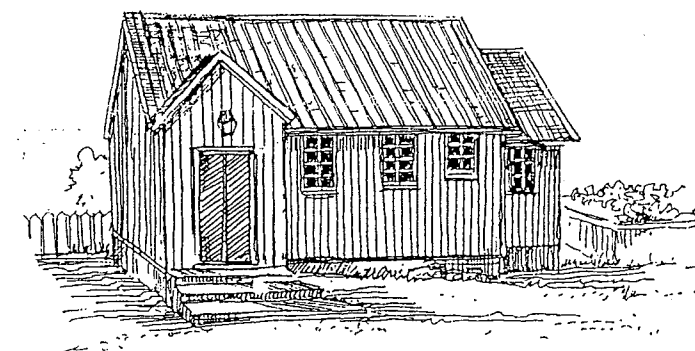
Den er ikke stor, - Veien kirke.

Koret er av tømmer.

Kirkeskipet av stavverk.

Veggene er bordkledt.

Den ligner mye på stavkirka på Grip, men er uten tårn og spir.

Skisse av Veien kirke slik vi mener den kan ha sett ut.

Det var værfolket som stod for byggingen.

Vi må også holde bygget ved like.

Biskopen har gitt beskjed om at vil vi ha prest i Været, må vi lønne ham sjøl.

Tilfeldig økonomisk støtte fra hovedkirka er ikke nok.

I nedgangstider, når det blir lite igjen både til kirke og prest, skaper det misnøye blant folk at kirketienden som de blir krevd for, går til Aure kirke, og ikke til vår egen. Men slik er loven!

Åra går.....

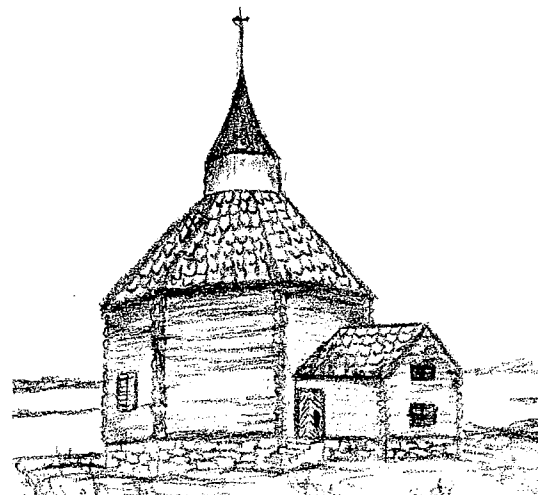
En fin høstdag i 1749 står vi på eiendommen til kommerseråd William Hammond i Hopen. Vi ser utover mot Veien der "gammelkirka" fortsatt står, men den er svært forfallen, sies det.

Kanskje kjenner vi litt på den striden som har gått forut for avgjørelsen om å legge "nykirka" her på Fast-Smøla - Men det må da være bedre at noen få går i båtene, enn at to, tre hundre mennesker "med stor møde" legger ut i all slags vær for å komme i Guds hus... (Et tvilsomt argument fra kommerseråd Hammond.)

Det er pålagt oss alle "at gaa i kirke om vi ikke vil straffes med bøder eller sættes i gabestokk paa kirkegaarden."

Vi skal gå "for at bede, høre Guds ord, skrifte, modtage sakramentet synge Herrens pris og vise gavmildhet mod de fattige."

"Endvidere pålegges oss at lade børnene opplæres i den kristelige børnelærdom og selv vogte oss for drukkenskap, usædelighet, slagsmaal og overfald - noget der er meget af! Visseligen har det hendt at menn er møtt beruset frem til kirke."

Skisse av Den Herre Zebaoths kirke slik den muligens kunne ha sett ut.

Og i dag er mange på kirkevei! De kommer med båt, hest og til fots, gamle og unge, for å være med på vigslingen av Den Herre Zebaoths kirke.

Mennene i sine "korte, sorte og mørkegraa Trøier, med Hægter i.

Kvinnene i Skjorter av rødt eller sort stoff, - ofte med forklæde at ulden Damask. På hovedet en sort Hue av fløiel, eller hvitt Tørklede."

Trappa opp til prekestolen. Byggmester Hovde bygde på østdelen av huset i Kirkenesgården til bolig for arbeidsfolket sitt. Han brukte materialer fra gammelkirka til dette.

En slik dag må en vise ærefrykt for Guds hus og ta på sine helgeklær.

Og en må kunne si det er stor forskjell på hverdags- og festklær.

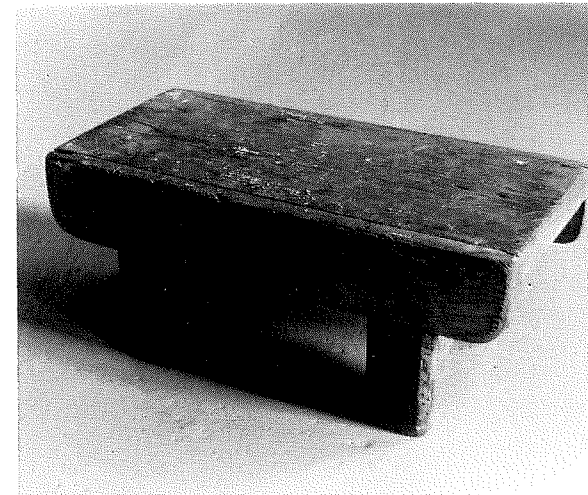
Det er også stor forskjell på "storkaren", småkårsfolk og de fattige.

Noen av de fattige har lånt seg klær for å være med til kirka denne dagen.

Andre skifter like før de går inn for ikke å slite for meget på sine helgeklær.

Tårnstokkene ligger idag som langsgående gulvåser under skipet i kirka. Den største stokken har en diameter på 31,5 cm og er 29 m lang. Anno 1748 er innrisset.

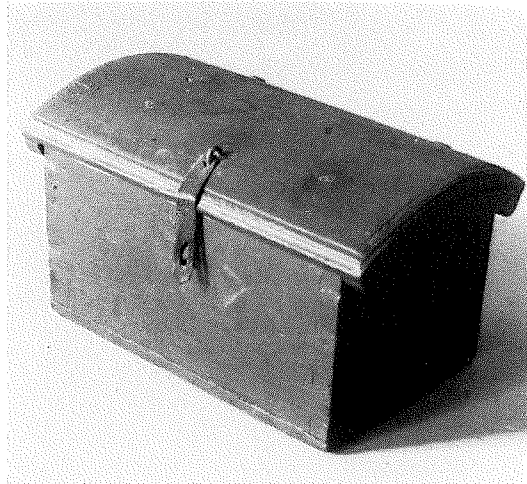

Gammelt knefall.

Denne vinankaren i keramikk er tatt vare på av Per Gjevik.

Kjente og ukjente møtes, hilser på hverandre. Tilreisende snakker om Smølen kirke, - kanskje fordi denne er den første på Fast-Smøla. Biskop Nannestad, som snart skal vigsle kirka, skriver i sin lommealmanakk: "Den er 8-kantet av bygning, alter uten altertavle, prekestol oppe ved alteret, et godt stort sakristi, hvor oppgang til prekestolen er.

Skrinet er sannsynligvis brukt til oppbevaring av nattverdbrod.

Ikke funtrom, kirkegård eller bordkledning. Det er et fint tårn på kirken med to klokker i." Og går en inn, ser en de to runde og glatte stokkene som kirkeklokkene er festet til. På den ene står ANNO 1748.

Døpefonten har nå fått sin plass nær alteret, ikke som før, ved døra.

Den er i tre, malt i mønje og dodenkop, og har form som et timeglass. Det blinker i det store nypussede kobberfatet.

Den er gammel døpefonten, hentet hit fra en av de andre kirkene omkring. Veien kirke, kanskje?

Rett ved alteret står et knefall.

Vinankaren av tre, trolig skaffet tilveie fra Holland av sokneprest og trelasthandler Peder Lauritzen Krabbe, står framme.

Etter undervisning og overhøring i den kristelige børnelærdom har de unge sett fram til denne altergang - for å kunne bekrefte sin dåpspakt.

Her i Hopen kom vi tidlig igang med opplæring av de unge, - noe vis sikkert kan takkes syvstjerneprestene, - og spesielt Menz Ascanius for.

Biskopen bærer en messehakel laget av rød plysj. På ryggstykket er påsydd Jesus på korset, årstallet 1749 og bokstavene W.H. - altutskåret i metall.

Messehakelen er laget til denne dagen, og er en gave fra kommerseråd Hammond.

Det er stille i den åttekantete tømmerbygningen. Arbeidshendene er foldet i bønn til Gud. Jeg ser ansiktene.

Det er stort å sitte her i egen kirke og eget sjølvstendig prestegjeld!

Hverdagens slit og kav blir med ett så uendelig langt borte.

.....En hellig alminnelig kirke.....

*"Kom, Hjerte, tag dit Regnebræt,
Skriv op dit Levnets Dage.
Se til, at du kan sanse ret Og tenke
lidt tilbage!*

*Hvad har du gjort de mange Aar,
Du har i Verden levet?*

*Tænk, sikre Sjæl, at alting staar I
Herrens Bog opskrevet!*

*Thi løper Tiden hastig hen, Og bliver
evig borte;*

*Men det vil komme vist igjen, Hvad
du i Tiden gjorde;*

*Naar Gud engang til dommen vil
Den hele Verden sanke,*

*Og der skal nøie svares til Hver
Gierning, Ord og Tanke!"*

Sangen bringer oss tilbake til hverdagen.

Det er ennå mangt som må gjøres før kirka er helt ferdig.

Det haster med å få lagt på bordkledning.

Vi kan regne med at menigheten må "bestride fornødne forbedringer" etter som tida går.

Det vil bli mangt et tak. Tunge tak for en fattig almue!

Vi vander et par hundreår fram i tid.

Ei ny kirke er reist.

Nye generasjoner vokser opp.

"— Var det lynet som slo ned og ødela åttkantikirka, moster"?

- Han står og drar i armen hennes, og har nesten ikke tid til å høre på når hun svarer.

Nå vil han se plassen der det balsamerte liket er begravd;

"Rett ned for et tre i østre hjørne" - hadde mostermannen sagt i går kveld da de satt og prata sammen i skumringen.

De hadde nå forresten snakka mer om Amerika enn kirka, men gutten hadde vært så pågående at etter fjøsstellet i dag måtte hun bare ta på seg og bli med bortom.

Og husker hun rett, så skulle bryllupsfolket snart være her, - og da kan hun like godt ta en tur opp på galleriet for å glåme brur.

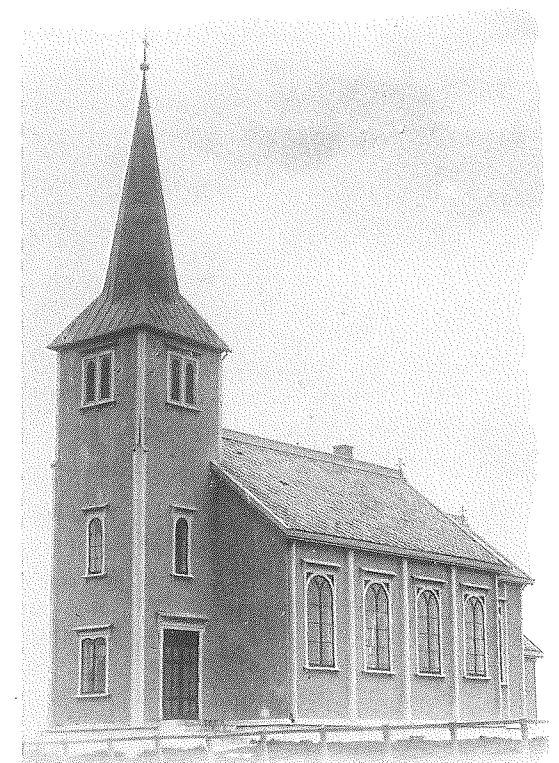
Hun løfter handa opp foran ansiktet for riktig å ta kirka i øyesyn før hun går inn.

En vakker langkirke i rundbuestil!

Hun tenker litt på hvordan åttkantikirka liksom hadde fått dem til å kjenne det som om Gudsriket var der og da, og hvordan forma på denne, - får dem til å se på livet som en lang vandring fram til Evigheten.

De var lenge i tvil om hva de skulle gjøre med den gamle kirka.

De hadde brukt flere hundre spesidaler på å

reparere både ute og inne, hadde hun hørt. Den hadde ikke vært i så god stand på lenge. Og så... tredje juledag for lynet over himmelen og slo ned i Den Herre Zebaoths kirke. Året var 1842.

Noe av tårnet ble sprengt i stykker. Bordkledningen revet av på to sider og sju vinduer ble knust.

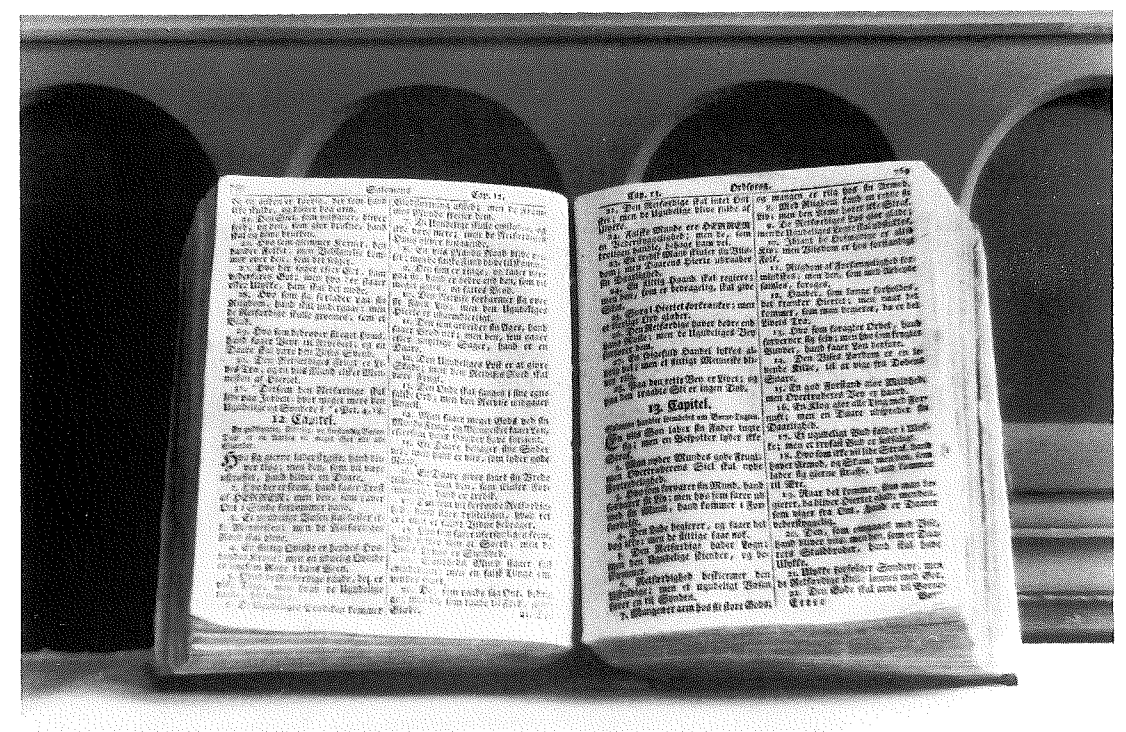
De brukte kirka i mange år etter dette.

Men det ble likevel snart snakk om å begynne forhandlinger om "oppførelse av ny kirke for Hopen sogn" etter som folketallet hadde økt og kostnadene med å sette åttkantikirka skikkelig i stand, kom til å bli veldig store.

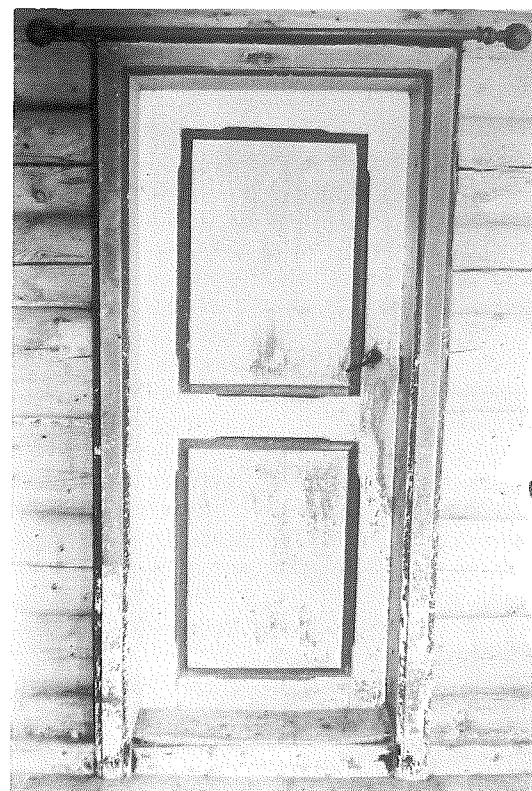
De kunne neppure regne med støtte til reparasjon av den gamle, mente byggmester Hovde i Kristiansund.

Oppførelse av ny kirke "blev tilladt ved kgl. resolution av 26. marts 1890".

Og da denne ble lest opp på Prestbakken - sammen med de andre kunngjøringene - like etter gudstjenesten, var det bare en mening; Nedrivingsarbeidet måtte startes!

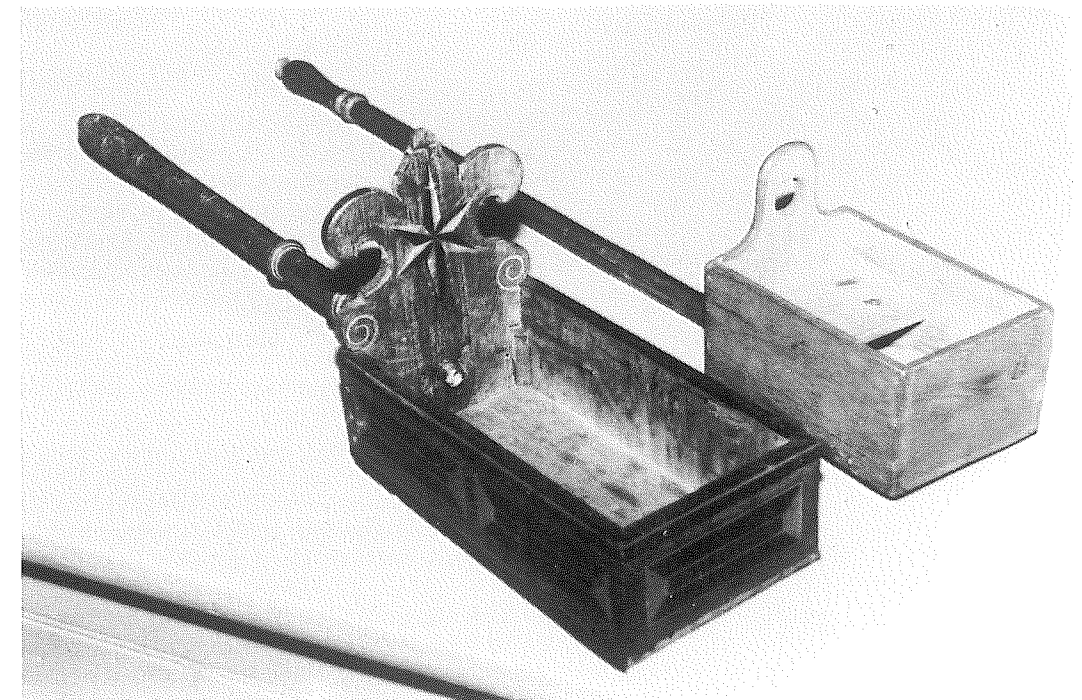
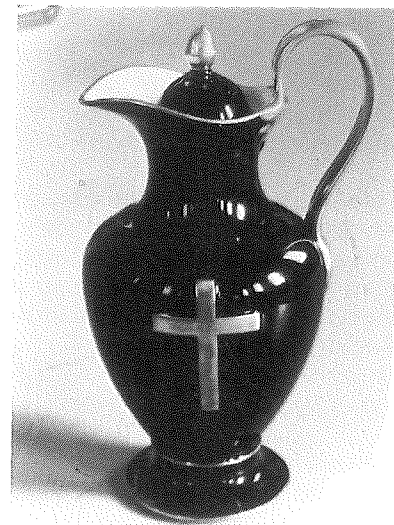

Bibel fra 1793.

Vindu, ytter- og innerdør fra åttekantakirke. Disse finnes fremdeles i Kirkenesgården.

Det ble samtidig bestemt at de i byggeperioden skulle bruke Vejholmen bedehus til kirkelige handlinger- og "forsyne bedehuset med alter og Knäfalt samt døbefont fra den gamle kirke."

Almissetavler.

Fra Veidholmen kom krav fra fiskerne om at ny-kirka måtte byggesslik at tårnet ble stående på nøyaktig samme sted, og de fortsatt kunne bruke det som fiskemed.
"Ja, ja," - Moster sukker og tar gutten med seg inn.

Rett over døra henger den hvite dua. - Den er visstnok en gave fra en fremmed.

Flere ting er flytta over fra gammelkirka; Bibelen, kalken, messehakelen, lysestakene, almissetavlene og to mørkeblå kruskanner - så mye husker hun mens en utålmodig guttunge spør.

Døpefonten er ny.
Men det gjeveste er likevel altertavla, synes hun.
"Kommer hid til mig, Alle som arbeid og ære besværede." Matth. 11, 29.

Dåpskappe fra Sanden. Brukt rundt dåpsbarnet på kirkevei.

Dåpsvann ble båret fra Kirkenesgården og opp til kirka i dette dåpsspannet.

Og hun har sett dem - med bærer!
Båter med folk fra Eineset og Brennskaget.
Veiværinger bærende på store daller med mat - på vei opp til Kirkenesgarden.
— Steinsøysundinger og Seterværinger —
De kom i god tid.

På høytidsdager var det alltid dåp.
Da var kirka fullsatt, — og det kunne være både åtte og ti dåpsbarn. De gamle mente at barna fikk en ekstra porsjon velsignelse når de ble "kristna" under en høytidsgudstjeneste.
Hun husker å ha hørt at Berndine Josefine Eckhoff i sin tid var med alle dåpsbarn som kom fra Veidholmen.

Det var ikke alle gitt å eie en hatt, og det måtte en ha skulle en følge med til kirke. Det gikk derfor ikke bedre til enn at mange mødre ble igjen hjemme og Berndine dro med dåpsbarna innover til Hopen.

Moster minnes også med gru et dåpsbarn som så nær hadde dødd underveis. I nøden hadde de tatt ausekaret og døpt den lille i sjøvann.

--- Ikke alle kom for å høre en lang preken.
På finværsdager kunne du se én sitte ute på en gravstein og vente. Var været stygt satt han på en benk inne i våpenhuset. Det var herredskassereren.

Når folk gikk forbi, måtte de skyldige fram med pengepungen. Det kunne være 10- 25- eller 50 øre å betale, - alt etter hvor mye de skyldte, og hvor mye de hadde å betale med.
Hendte det at skyldnerne slett ikke hadde penger, kunne en se de gikk i en bue rundt skatteoppkreveren, eller de så bort.

Noen ungdommer pleide å forsvinne ned i nausta, fjøset eller stallen.

— Og han som alltid ivret mest for å gjøre en brukbar "krøtterhandel" under gudstjenesten, - kunne saktens trenge syndenes forlatelse før han skulle motta Herrens legeme og blod!

Moster kvepper til....

Hvor var det blitt av guttungen?

Står han kanskje og ser på engelen på ovnsdøra....

Hun går framover.

Og der sitter han;... med to spyttbakker og øver seg i å treffe.

Disse har han nok funnet på hatthylla under en av benkene på manns-sida.

Folk begynner å samle seg på galleriet.

Kristoffer Width sitter på orgelkrakken.

Belgtrøer og kirketjener Ole Nilsen er på plass.

Begge venter...

Snart vil tonene strømme ut i rommet.

"Kjærlighed er lysets kilde.."

Det er slik en utvikling at hun snart ikke

kjenner seg igjen.

Her en dag kom et skriv fra Det kongelige kirke- og undervisningsdepartement.

Der sto at "kvinner nu av menighetsrådet gis adgang til å forkynne Gudsord i kirken utenfor gudstjenesten - under de vilkår at vedkommende tilhører statskirken og fra kjente og pålitelige menn har et godt vitnesbyrd om liv og lære."

Moster er både trøtt og forvirra, - men mest er hun glad!

Hun kjenner hun har så mye å gi. Og hun vet at alle kvinner har mye de vil dele med andre. Det er en velsignelse, tenker hun, at de endelig blir regnet med.

Og om de ikke får komme til i den beste kirketida, så er dette et steg i riktig retning. Selv vil hun gjøre sitt til at FRAMTIDA får vite hvorledes fedre og mødre med Guds hjelp mestret livsproblemene, kjempet mot naturkreftene og skaffet seg levebrød under skiftende kår.

Det er både godt og gagnlig å ta vare på gamle minner og knytte trådene fra eldre tider og fram til idag, tenker hun, - og stryker gutten over håret.

Måtte kirken fremdeles bli folkets naturlige midtpunkt...

Klokkene kaller:

"LAND, LAND HØR HERRENS ORD!"

En 1600-talls døpefont

Fra nattbord til kirkens klenodie.

Døpefonten fra Hopen kirke har seg å være spesiell.

Først og fremst er det bare ganske få av denne typen døpefont bevart idag, nemlig i noen av våre stavkirker.

Døpefonten kom til kirken i 1971 etter i mange år å ha fungert som nattbord i familien Eckhoff's soveværelse på Veidholmen.

Døpefonten stammer fra siste halvdel av 1600-tallet og har en karakteristisk timeglassform som rent stilhistorisk har trekk i utsmykningen som peker mot et renessansearbeid.

Vi ser at det er et glimrende eksempel på det virkelig gode snekkerhåndverk som ligger til grunn for et sådant arbeid.

Døpefonten har et 6-kantet tverrsnitt og den karakteristiske timeglassform dannes ved at mellomrommene mellom skilleveggene i 6-kantene er utfyllt med flate tilpassede trelameller. Dette er gjort både i døpefontens over- og underdel. Lamellene er skjøvet inn i et spor langs skilleveggenes ytterkant. Dessverre mangler en del av disse lamellene idag.

Døpefonten er bemalt med en mørk brunrød farge (caput mortuum) som muligvis er rester av en ådring. Denne ådring eller treimitasjonsteknikk, er ofte brukt for å gi inntrykk av at arbeidet var utført i en finere tresort enn den det gikk an å få tak i lokalt.

Det har sannsynligvis eksistert et lokk til døpefonten. Det var vanlig at denne typen døpefont var overdekket, da man i tidligere tider ikke kastet dåpsvannet etter bruken. Opprinnelig har det vært et dåpsfat i døpefontens øverste del.

Det har sikkert vært så stort at det har utfyllt nedfellingen i toppen. Idag har vi kun et lite kopperfat bevart som er anbrakt i døpefonten.

Trondheim 13.03.1992
Anne Sommer-Larsen.

Videre kan fortelles at:

Dåpsseremonien har vært forskjellig opp gjennom århundrene. I katolsk tid ble barnet dyppet nakent tre ganger i vannet, eller vannet ble øst over det mens presten leste dåpsordene. Døpefonten hadde en stor font med vann. Etter reformasjonen gikk en gradvis over til å bare vete barnets hode, selv om Luther mente det var en uskikk og i strid med dåpens vesen: "Thi naken fødes vi og gjenfødes. Bare naken kan vi rett iføre oss Kristus og innlemmes i ham!"

Men enda etter år 1600 vet en at barnet ble kledt helt av, men det var da vanlig med et flatt døpefat i metall over den store fonten.

I tidligere tider var det og vanlig at døpefonten stod på nordre vegg ved inngangen til kirken. Ingen måtte vanhelligs Guds hus med å tre inn udøpt.

Gravplasser i Hopen sogn

Et tilbakeblikk.

I hvilken tid de første fastboende kom hit til de nordligste og ytterste deler av øya vår, er vanskelig å finnesvar på. Flintfunn ved Ørntua forteller om steinalderbosetting, men ut over det er historien mager. Kanskje er garden Hopen fra yngre jernalder, men først i mellomalderen finner vi nevnt gardene Steinsøysund, Øyen, Sætran, Holmen, Bekken, Steinsøy, Skaget og Reirå. Da disse gardene ble bebygd, var kristendommen i sin første, spede begynnelse. La disse menneskene kursen mot Edøya og steinkirka for å tilbe sin nye Gud og for å begrave sine døde?

Alt tyder på at jordbruket betydde mest for bosettinga fram mot år 1200. Men rikt fiske førte snart til at Veidholmen ble sentrum. Vi fikk den rene "værkulturen" og Veien kirke ble reist.

Det finnes ingen sikre spor etter gravlegging i sognet i mellomalderen, men fra en kommisjonsbefaring i året 1661 kan vi lese at bare Edøya og Brattværet hadde gravsteder. Kommisjonen konstaterte at gravlegging av døde både fra Odden og Veien foregikk på Brattværet. (Eldre mennesker hevder imidlertid at Odden brukte Korsholmen som gravplass i en tidsperiode.)

Om gravstedet på Brattværet kan en lese: "Paa kirkegaarden, som laa paa en høi klippe langt fra kirken, var der neppe saa megen jord at ligkisterne kunde skjules".

Gravplassen ved Herre Zebaoths kirke

Så vidt vi vet var ikke gravplassen ferdig i 1749 da kirka ble innviet, men fra kirkebøkene kan vi se at i 1751 ble folk gravlagt utenfor kirka. Gravplassen ble brukt av alle som tilhørte sognet. I 1863 ble den utvidet med ett mål. De eneste spor som i dag finnes etter denne gravplassen, er to jernplater med inskripsjon som er lagt ned i sørøstre hjørne av kirketomta, samt ett støpjernkors.

Ytre Roksvåg gravsted

Hvordan og hvorfor ble dette gravstedet anlagt?

I 1882 var gravplassen ved Hopen fullt belagt.

Jorda var våt og grunn og lite egnet som gravplass. Det ble derfor nedsatt en komite for å planlegge ny kirkegård. Det var vanskelig å finne egnet plass innen sognet, og valget falt derfor på et jordstykke på gården Rokstad, g.nr. 2, br.nr. 17. Brødrene Wolkmar som eide store deler av Smølagodset, overdro gravplassen vederlagsfritt til menigheten.

I overdragelsespapirene, datert 18. april 1884, kan en bl.a. lese:

"Undertegnede, Andreas Johannessen Rokstad afstaar herved paa egne og Hustrues Vegne til Hopen Sognemenighed til Begravelsesplads vor Bygselret til 10 Ar jord af den av Brødrene Wolkmar paa vor levetid bygslede Plads under Gaarden Rokstad paa følgende Betingelser: 1. Til Stykket, der er beliggende nedenfor min Stue, gives fri Adkomst saavel fra Søen som fra den paatengte vei over Smølen" (pantebok nr. 24 1883 - 1885 for Nordmøre sorenskriverembete.)

Sannsynligvis ble ikke hele arealet opparbeidet straks. Det fortelles at det ble fraktet sand fra fjæra samt fra et jordstykke sør for gravstedet inn på området. Brødrene John og Asser Roksvaag utførte en del av dette arbeidet rundt 1910 og tjente til et par sko for jobben.

Muren

Muren som er lagt opp av stein, er ca. 1,10 m høy og 0,6 m bred. Den går rundt østre, søndre og nordre side av gravplassen. På vestsiden fantes opprinnelig et gjerde men ingen mur. Portåpningen ligger på nordsiden ned mot vågen/sjøen. Porten er helt borte og en del steiner har rast ut av muren. Stein til denne muren er hentet fra området i nærheten.

I kontrakten kan vi lese: "Forsaa vidt der til Indhegningen benyttes den i nærheden beroende og av mig frembragte løse sten -". Steingarden er typisk for gravplasser anlagt rundt århundreskiftet, og verdifull i historisk sammenheng.

Adkomst

I følge eldre mennesker som har deltatt i begravelser ved denne gravlunden, tok de seg fram både til lands og til vanns alt etter vær og

Steingarden er typisk for gravplasser anlagt rundt århundreskiftet, og verdifull i historisk sammenheng.

føreforhold. Ved siden av gravstedet stod sjøbua til de som bygsla garden. Gravfølgene la til ved denne.

Peggy Dalen husker sin mormor, Anne Storviks begravelse. Dereiste med motorbåt fra Tuven. Vel fremme, måtte både bære og gravfølge over i robåt fordi det var svært langgrunt i området. Ved andre begravelser husker hun at det ble brukt hest. Flere kan fortelle at kjerreveien fra hovedveien og ned til gravplassen svingte av midt opp i "Buktabakken".

De aller fleste fra Hopen/Sætran -området kom med båtskyss hvis været tillot det. Fra Steinsøysund var det ganske vanlig å bruke hesteskyss. Det forekom og at båten la til kai på Nordvik og at de derfra skaffet hesteskyss resten av veien. Gravplassen har unik beliggenhet med lett adkomst både fra sjø og land.

"Dødsunderretninger mottagne av kjøpmann Johan Gunerius Dahl."

To protokoller over dødsfall i perioden 1912 - 1938 er ført i pennen av Johan Gunerius Dahl og sønnen Iver Dahl. Til alt hell har Ingvar Dahl tatt godt vare på disse og på den måten skaffet oss mye viten om sykdommer, sosiale forhold og slektstilhørighet. En kan lese om lungebrann, difteri, kikhoste, bronkitt, tæring, gikt, lungebetennelse, spanskesyke og andre lidelser som årsak til dødsfallene. Likeså får vi et møte med tidens leger - Myklebust, Lund, Øvrevik, Helsing, Lorentzen og Hoff, men vi finner også notater som "Læge ordinert, men var ikke at formaa reise i sygebesøg" Det var ingen tilfældighet at nettopp kjøpmann Dahl var protokollfører. En handelsmann var ingen hvemsomhelst. En med slik status var selvfølgelig skrivefører, hadde telefon, ekspederte post og var den naturlige autoritet for såvel dødsfall som for det daglige brød.

La oss se på noen av dødsunderretningene:

Under 16 de desember avmeldte Johan Nilsen Hopen for mig at hans guttebarn født 15/12 1914 avgik ved døden paa Hopen 15/12.

Barnet var levende ved fødselen, men levede derefter i 12 timer. Jordmor Ulrikke Wullum var tilstede under barnets fødsel ligesom senere.
16/12 - 14

Under 29de april anmeldte Johan Skjøtø for mig at pige Hanna Gurine Iversdatter født paa gaarden Hunhammer Tusteren den 5de januar 1844 avgik ved døden paa Skjøtø den 29de ds.

Dødsårsag Astma.

Behandlet av læge siste gang for vel et aar tilbage. Avdøde efterlader sig intet: knapt nok til begravelse.

Dags dato anmeldte Kristian K Haugen at hans stedfader Peder Olsen født 23. aug. 1837 paa gaarden Haugen Stensø-sund avgik ved døden paa samme sted 7 ds.

Dødsårsag alderdomssvaghed.

Ikke behandlet av læge.

Arvinger: Beret Oldatr Holmen 72 aar
Abraham Olsen Øien
Veiholmen 50 aar
Linus Johannessen
Veiholmen 48 aar
Kristian K Haugen 50 aar
Martin Olsen Bjøringsø 44 aar

Boets størrelse:

I kontanter ca kr. 500

I løsøre kr. 200
700

Den 8-2-1916.

Under 22de november anmeldte Anders Width for mig at hans far Henning Adolf Width født 13. juni 1842 i Stangvik prestegjeld avgik ved døden paa sit hjemsted Rokstad 17 ds.

Dødsårsag Urinforgiftning.

Behandlet av distriktslæge Jacobsen.

Avdøde efterlader sig enke Regine Width samt 11 barn nevnlige Kristoffer, fru Regine Ledanger, Bastian, Jonas, fru Karen Bekken, fru Mathea Hansen, Henning, Nils, Johan, Olaf og Anders. Alle myndig.

Jonas og Nils opholder sig i Amerika, de øvrige i Norge.

Nordvik 22. november 1929.

Høsten 1990 ble det lett etter gravminner og en fant 51 oppreiste støtter. 26 av dødsfallene fra protokollene finner en gravstøtter til. De aller fleste er vakker utformede kors i støpjern, typiske for denne tidsepoken og med mange utformingsvarianter. Ved vandring over området, kan en kjenne flere støtter liggende overgrodd av gras.

Andre opplysninger

I den første tiden var det ingen fast, lønnet graver. De pårørende skaffet selv noen til å grave. Senere var Peder Gjevik og Henning Hønsvik ansvarlige for kirkegården.

Gravstedet ble holdt vedlike inntil ca 1960. Etter den tid forfalt det gradvis. Men vi vet at f.eks. Oddmund Solhaug syklet fra Hopen til Roksvågen hver jul inntil sin død i 1980, for å se til sine foreldres grav.

Både menighetsråd, fellesråd og kommune-styre har diskutert sletting eller bevaring i både 1984, 1986 og 1987, uten at saken har blitt ført til endes på fylkesplan. I 1990 ble saken igjen tatt opp, og året etter ferdigbehandlet fra kommunens side med vedtak om bevaring på kulturhistorisk grunnlag. Saken ligger nå hos Stiftsdireksjonen.

Veidholmen gravsted

Samtidig med Wolkmars gave til "Hopen sogn Indvaanere med Undtagelse af Veidholmen" lot væreiersønnen Didrik Rognskog tinglyse et gavebrev til oppsitterne på Veidholmen på et stykke jord til gravplass.

Vi gjengir Arne Danielsens beskrivelse av gravstedet:

"Gravstedet inne på Innveien ble anlagt i 1884. 23. september dette året lot tidligere væreier Rognskogs sønn, Didrik Rognskog, tinglyse et gavebrev til oppsitterne på Veidholmen på et stykke jord til gravplass. Jord og sand ble båret sammen og en mur av kuppelstein bygd rundt plassen. Første gravstedsområdet var ca. 30 m langt i nordøstlig-sørvestlig retning, bredden ca. 25 m. Alt ble visstnok ikke gjort ferdig med det samme. Folk fra den tiden har fortalt at nordvestre halvparten ble tatt i bruk først. Hele det først utlagte arealet var fullsatt til utgangen av 1912, arbeide med utvidelse var da kommet i gang. Gravstedet ble forlenget ca. 20 m mot nordøst med en bredde på ca. 30 m. Første gravskriften på det utvide området har årstallet 1913. Jordmassen ble tatt inne på Innveien. Mye jord ble skrapet sammen, da hver kvadratmeter av hele gravstedet måtte fylles opp så å si til full høyde. Og vi har ikke kjennskap til annet enn at alt arbeide skjedde ved dugnad. Både da og senere måtte all massen bæres sammen på stavbårer.

Alt var fullsatt i 1929, og nye gravplasser måtte skaffes. Eldste delen ble tatt i bruk igjen, området ble overfylt med et ca. 1 1/2 m høgt lag. Arbeidet var kommet i gang i god tid, første nedsettelsen skjedde i 1929. Overfyllingsarbeidet gikk over mange år til framfyllingen av 1930-åra. Arbeidet omfattet også en utvidelse på ca. 5 m mot nordvest av det eldste området. Størparten av massen som gikk med denne gangen, ble ført i småbåter fra holmene, særlig fra Stor-Sennaholmen. Fra 1934 ble dette arbeidet betalt av tilfeldig tildelte midler til dagsverksarbeide.

Ved overfyllingen fikk familier eller pårørende ellers som ønsket det, markere gravene fra før med å flytte opp minnesmerkene. Det står enda i dag. Svært mange var det ikke som fikk reist minne på sin grav før i tiden. Man kan huske enkelte heimgjorte kvitmalte trekors hvor innskriften også kunne være vernet av en liten glassrute. Hovedsaklig var gravskriftene på støpejernskors. Mange av dem ble fjernet. Men endel eller bruddstykker av dem ligger enda utenfor nordre hjørnet av gravstedet. Med innsamlede midler ble det bygd klokkehus i 1953.

Nytt utvidelsesarbeide kom i gang i 1960-åra. Denne gangen med en forlengelse på ca. 15 m mot sørvest. Eldste delen av gravstedet utgjør således midtpartiet i dag. Massen som ble flyttet dit var overflødig jord fra anleggsarbeide inne på Innveien og fra tomtegraving for nyskolen. Motoriserte kjøretøyer ble brukt til å bringe massen på plass denne gangen. Første nedsettelsen skjedde høsten 1974, omtrent samtidig som innvielsen fant sted".

Utover i 80-årene ble det behov for ytterligere gravplasser samt parkeringsplass.

I 1986 bevilget kommunen 450.000 kr. til Veidholmen gravsted. Det ble enighet om gjenbruk heller enn utvidelse.

Året etter kom arbeidet igang med oppfylling av gravstedet slik at hele arealet ble på samme nivå.

Massen ble fraktet fra Aasgard sandtak i Bæverfjord med båt, og utbedringsarbeidet kom på 627.800 kr. Prosjektet ble ferdig i 1989.

Aunvågen og Sætran gravsteder

Allerede i 1923 ble det oppnevnt en komite for å vurdere framtidig gravstedsbehov for sognet, unntatt Veidholmen. Det var vanskelig å komme til enighet om plassering av nytt gravsted. Dessuten krevde loven en gravplass for hele sognet, mens komiteen ønsket en for hver skolekrets. I tillegg hadde det dukket opp et nytt moment å ta hensyn til: "Ny Jords kolonisasjonsfelt og nybyggerne der", som de ble nevnt i protokollen.

15. mars i 1932 gav graver Peder Gjevik beskjed om at siste regulære grav på kirkegården i Roksvaag Ytre var tatt i bruk. Kirkedepartementet hadde da gitt tillatelse til kjøp av et jordstykke på 2 dekar på Sætran. Aunvågen gravsted var under opparbeiding, og p.g.a. plassmangel fant 3 begravelser sted der, før gravstedet var ferdigstillet og innviet. Nils Eilertsen ble valgt til å føre tilsyn, føre protokoll og utpeke graver.

I 1934 stod Sætran gravsted ferdig. Den ble benevnt sognekirkegård, mens Aunvågen kaltes hjelpekirkegård.

Øya med de mange gravplasser

Folk som besøker Smøla, undres over dette særegne trekket ved øya vår, - disse små oasene som plutselig dukker opp i landskapet: Ei treklynge med klokkehus og rekke på rekke

med steinstøtter og kors.

Slekt har fulgt på slekt og hver i sær kunne ha sin historie å fortelle om hvordan liv og arbeid, hverdag, glede og sorg preget og styrte livet.

Fra Ytre Roksvågen gravplass.

"Her ligg dei, grav i grav,
frå hei og ned i hav som stridde så,
Gud sign kvar ærleg svein
han søv der under stien,
Gud sign dei kvar og ein,
der dei er no"

Arne Garborg

Om gravskikker

I heimen.

Går vi noen tiår bakover i tid, døde de fleste heime med familien rundt seg. Som oftest visste alle i bygda når noen lå for døden. Så snart det hvite lakenet kom opp foran vinduet i sykerommet, skjønte alle at døden hadde gjestet huset.

Den døde ble vasket, svøpt og lagt på likstrå. De brede kistematerialene på låve eller i naust, kom fram. Mannfolka i familien og i nabolaget gikk straks i gang med å snekre likkiste. Deretter ble den døde lagt i kista med salmesang og andakt. Lokket ble lagt på og kista ble stående i finstua. Begravelsesdagen var det likskue. Lokket ble tatt av og alle kunne gå bort og ta det siste farvel.

Lav snakking om den døde, minner og tanker ble utvekslet. Etter andakt, salmesang, taler og kranspålegging, ble kista båret ut og ført til gravstedet. Det som skjedde i heimen før gravlegginga ble kalt "utsønging".

Likberja

Nedenfor gården til Nils Wullum, østafør kirka, ligger Likberja, noen flate svaberg helt nede ved sjøen. Fram til 1884, i den tida

gravplassen ved kirka var i bruk, kom begravelsesfølget roende eller seilende med kista og la til her. Kista ble lempa på land, likfølget tok oppstilling, og den døde ble ført til kirkegården med to liksangere i spissen.

Veidholmen

På Veidholmen var det vanlig å låne føringsbåten til væreieren til frakting av kista i tida før det ble vei mellom Været og Innveien. Alle båtene med de sørgende la fra land mens kvinnfolka med ansvar for bevertning under minnesamværet, stod tilbake og viftet med hvite lommestørklær, mens alle stemte i en salme. Straks båtene la til land i bukta øst for gravstedet, stilte tre liksangere opp foran kista og den døde ble ført til sitt siste hvilested. Så snart ritualet var ferdig på kirkegården, spredte følget seg for å se til andre graver, og mannfolka spadde igjen grava. En stokk ble alltid satt ned fra kistelokket og opp til jordoverflata. Presten skulle til sommeren foreta jordpåkastelse. Da ble stokken tatt opp slik at de tre spader jord kunne nå ned til den døde.

Kirkeskyssen

I tidligere tider, før motoren ble vanlig, rodde eller segla folk til og fra kirke.

La oss lytte til hvordan Petter Pettersen opplevde sin første kirkereise som 6-åring: — Jeg var med moster og mostermann Abraham Bergan. Visegla innover i en seksring. Anders Kuli og kona var i samme båt, og kvinnfolka var plassert i hver sin skott. Det var fin nordaust bris. Vi la til ved stoa hans Eilert Kirkenes. Vel inne i naustet, tok vi av "gongklean", hengte dem på oppslåtte "nava" på yttersida av naustet, og korga med "kjerkklean" kom fram. Jeg husker godt finskoa, "turistan" med "kjerkgneks". De ble kalt slik fordi de "gneksa" når engikk oppover kirkegulvet. Mens vi kledde oss om ble det prata en del, men med rolig stemme. Det var så høytidelig!

Vel inne i kirka, plasserte kvinnfolka seg på venstre side, mannfolka på høyre. Etter endt gudsteneste ble det hilst og prata en del før vi bevega oss ned til naustet igjen. Der kom "beiningskorga" fram og vi spiste før vi skifta og tok på heimveg.

Senere kom motorbåtene og gjorde kirkereisa enklere. Da rutebåten mellom Hopen og Veidholmen ble opprettet rundt 1960, ble den benyttet som kirkebåt. "Bjørnvåg" var den siste. Den gikk helt til brua kom i 1977. Menighetsrådet betalte 90 kroner for hver kirketur.

Allerede i 1952 ble det forhandlet om kirkebuss for Steinsøysund og Frostadheia. Jens Sætran var busseier og kjørte ruta. Etterhvert fikk mange sine private biler, og bussen ble innstilt.

Omkring Hopakyrkja

I Smølaminne fra 1968 finner vi denne artikkelen, ført i pennen av Erling Schjølberg:

Da Hopen kyrkje i fjor var 75 år og det skulle skrivast jubileumshefte, vart det samla inn opplysninger frå folk i Hopen sokn.

Anne Otterholm, Veidholmen, fortalde da om to opplevingar ho hugsar frå barneåra. Slik skildra ho den eine:

Min eldste søster hadde lovet meg at jeg skulle få være med til kirken en søndag. Jeg hadde ikke vært der før, og gledet meg svært. Det var sommer, og søndagen kom med det herligste vær. En liten motorbåt skulle gå herfra inn til Hopen med kirkefolket. Mange ville være med, og båten ble helt lastet.

Med ombord var også et ungt omstreiferpar som bodde ute på Veidholmen den sommeren. De hadde med sitt førstefødte barn, som skulle til dåpen. Plutselig fikk vi høre at moren begynte å gråte og jamre seg: Å barnet, barnet mitt dør. Den lille var blitt helt blå i ansiktet, og det ble et oppstyr i båten som jeg aldri glemmer. Skolelæreren som vi hadde her ute den gangen, Ingebrigt Kvendseth, var med — han var forresten klokke i Hopen også. Han fikk tak i en rusten blikkboks, fylte den med sjø og døypte den vesle jenta i Faderens og Sønnens og Den hellige Ånds navn, og dåpsalmen tonet ut over den blikkende stille sjøen.

Barnet kviknet heldigvis fort til (det hadde kanskje blitt for mye inntullet til turen), og vi fortsatte turen til kirken.

Der fikk den lille navnet Fredrikke, og hun lever den dag i dag. Foreldrene var Marie og Anders Kanestrøm, men de er døde nå.

Frå ein annan kyrkjetur fortalde Anne Otterholm dette:

En søstersønn av meg skulle til dåpen, og jeg skulle stå fadder. Resten av fadderne var granner. Det ble et forferdelig uvær. Snøstorm frå nordvest, og vi så oss nesten ingen råd med å dra. Men det bar da i vei, og det på en liten bensinmotorbåt.

Vi kom oss virkelig fram til Hopen. Men det ble et basketak å komme seg oppover og inn i kirken, for vi vasset i snø til over knærne. Men vi kom oss da inn med barnet. Det var bare dette dåpsbarnet denne dagen, sikkert på

grunn av været.

Den lille gutten var så kvikk og søt, og han smilte til presten (Lynum). Og presten var virkelig rørt. Han holdt en tale til oss, og det første han sa var:

"Eg vil seia at de er verkelege vikingar ute på Veidholmen. For hadde ikkje de kome med dåpsbarn derifrå, hadde ikkje eg kome til kyrkja i dag."

Hjemreisen ble dramatisk. Det var et Guds under at vi ikkje fikk vår våte grav sør for Innveien. Jeg glemmer det aldri. Vi fikk nemlig motorstopp, og alle trodde vi vår siste time var nær. Til alt hell fikk de motoren i gang igjen, og vi tok opp kampen på nytt, med nytt mot. Gamle Johan Ramsli var med som eneste passasjer utenom oss fadderne. Han kom og tok oss kvinnene i handa og roste oss for at vi var så tapre og rolige.

Vi var ikke hjemme før det var mørkt om kvelden, og alle her på stedet var glade da vi krabbet opp fra båten.

På Smølaturen i fjor i høve Hopa-heftet hørde eg om ei utflytta frå Smøla som ein gong i ungdomen hadde fortalt noko mor hennar hadde opplevd ein dag i Hopa-kyrkja. Eg skreiv til vedkommande, og her er det ho har å fortelja:

Min mor var født i 1864, og dengang følgende hendte, var hun en ung pike. Årstallet vet jeg ikke, men kan tenke det var omkring 1880. Mor var fra Vestsmøla, men var av en eller annnen grunn en tur til Hopen.

Der skulle det være brudevielse i kirken, og oppe i galleriet var det samlet noen skuelystne, deriblant mor og en venninne, noen smågutter og en gammel kone, en original som hette Olava, i daglig tale kalt Ol-Påls-Olava (med tjukk l i Ol). Dette måtte være en hverdag, for gamle Olava stod og strikket på en sværbundig så pinnene klirret. Hun hadde lett for å glemme seg og snakket høyt når noe interesserte henne. Brudefølget kom fra Veidholmen i småbåter, og brudgommen hadde vel også vært med å ro, så han var ikke helt ren på hendene etter sjøskvett og svette. Da brudeparet skulle gå oppover kirkegulvet, grep han bruden om håndleddet og nærmest dro henne med seg. Og der på den hvite mansjetten på brudens

sorte kjole stod tydelig avtrykket etter brudgommens finger.

Alt gikk bra etter ritualet inntil brudeparet skulle på knefallet. I den gamle Hopakirken var den lille døren inn til alterringen midt foran, og da bruden falt på kne, gikk døren opp, og bruden stupte forover foran presten. Men da ropte gamle Ol-Påls-Olava: "Nei sjå krykjå kår ho staup etter levern, ha presten hatt ei trøå, så ha'n slie å."

Som kjent er krykje et måkeslag som i likhet med terna stuper etter lever som kastes ut til den, og da er den lett å slå ihjel med en lang fiskestang (trøå). Det var nok den sammenligningen gamla så for seg da dette hendte. Men bruden kom seg imidlertid på plass igjen, og vielsen fortsatte.

Men plutselig fikk Olava gjennom vinduet se noe som foregikk ute på kirkegården, og nå skrek hun i enda høyere enn første gang: "Ha dokker ut, gutonga, og jaga na grisen som hell på å rota opp na grava utpå kjerkegara." Men da greide ikke de to ungjentene mer, så desnek seg ut fortest mulig, forpint av latter.

En annen gang skulle det være barnedåp etter gudstjenesten i Hopen kirke, og en onkel av meg og en til, begge fra Vestsmøla, satt nede i

kirken og ventet. De skulle være faddere.

Klokkeren — Jeg tror han hette Åndahl — trodde seg alene i kirken, og satt i klokkerstolen og øvde seg på dåpssalmen. Den var visst vanskelig, for han sang en strofe om og om igjen, inntil han sa høyt med seg selv: "No endeleg vart det vel rett da."

Nå kunne ikke karene nede i kirken dy seg, men en av dem svarte: "Ja, no vart det så rett at det ikkje kan bli rettar." Da kikket klokkeren over brillene og spurte like sinnsrolig: "Fiska de brasy i garå da, kara?"

Så tek eg med eit par av dei opplysningane eg fekk hos Ulrikke Wullum da eg i fjor for og spurde om den gamle Hopa-kyrkja.

Frå gammelkyrkja hugsa fru Wullum to kronbrurer. Det var Hanna Roksvåg som vart gift med Johan Johannesen i Hopen, og Marte Holberg gift med Nikolai Steinsøy. Kona på Steinsøya var komen frå Linvågen på Tustna, for far til Nikolai kom derifrå og til Steinsøya, han heitte Nils. Denne krona vart noko seinare seld til ein gullsmed i Trondheim for 1000 kr. Denne gullsmeden skal ha sagt at han ville ikkje selja krona vidare, men ha ho sjølv.

Balsamert lik og andre likfunn

Helt fram til i dag har ett tema til stadighet gått igjen som samtaleemne:

Hvor kom det balsamerte liket fra som ble funnet under åttekanta-kirka?

På folkemunne går flere versjoner om hvem denne kvinna var og hvor hun kom fra. Vi velger å gjengi noen av beretningene.

Fru Ulrikke Wullum fortalte følgende til Erling Schjølberg:

— "Da gammelkyrkja vart riven i 1891, kom arbeidsfolka over ei likkiste under skrifthuset, som var eit tilbygg på nordsida. Her var gravlagt ei dame, og ho hadde heldt seg svært godt til no kista vart opna og liket bore ut på kyrkjegarden og lagt ned i ei ny grav. Det var broren Jens og 5 til som bar den oppbrotne

kista med liket ut i eit stort segl. Dette skulle vere kona til ein skipskaptein; ho hadde døydd ombord, og mannen førde henne inn til Hopen og gravla henne der før han segla vidare. Kapteinen gav seinare ein skipsmodell til Hopakyrkja, men da kyrkja vart riven, kom modellen bort.

Andre forteller lignende, men føyer til:

— Liket var balsamert og akkurat like fint. Hun var visstnok utlending. Da det ble båret ut, kom de borti en finger som datt av. Kapteinen gav ei due som gave til kirka fordi han fikk begrave henne der. I tillegg fortelles det at muren på gammelkirka var så glissen at en på "innersida" kunne kikke mellom steinene og inn på kista som stod der.

Peggy Dalen hørte om liket da hun gikk for presten. Veidværingene sa at det balsamerte liket var kona til en handelsmann "uti Veidholmå"

Da nykirka skulle bygges, ble liket båret ut. Den nye tomte var større enn den forrige, og under gravinga traff de på flere lik som ble gravd opp. Deriblant fortelles det om en sjømann i flott uniform med gullknapper, som lå innpakket i presenning. Han skulle ha vært skipper på ei seilskute og var utlending. En ble fristet til å forsyne seg av disse knappene, men fikk ikke fred før han heiv dem i grava.

Alle likene ble lagt i en haug i sørøstre hjørne av kirkegården.

En kveld, fortelles det, så det ut som det rørte seg og lyste bortpå likhaugen. Neste dag ble likene gravd ned!

Så langt om det som går på folkemunne.

Sannheten vil vi neppe noen gang finne - likfunnet vil forbli en gåte, antakelig. Likevel har vi prøvd å komme et stykke videre, uten at vi tror vi har funnet den endelige løsningen. Kirkebøkene er nå gjennomgått på nytt, men der finnes ingen holdepunkter. Fra byggekomiteens protokoll kan vi lese følgende om nedgraving av likene i et vedtak 24. april 1891: "Den fra kirkemurens tomt opkastede jord, bestemtes at bortskaffes til planering paa kirkegaarden. Ligesaa skulde de opkastede levninger af lig samles og nedgraves i en grav. Dette arbejde paatog Eilert Eliassen Hopen sig, mot en godtgjørelse af 12 kroner".

At det virkelig var et balsamert lik under kirka er hevet over enhver tvil og denne nedsettelsen må ha skjedd før 1805. Da ble det forbud mot å begrave noen under kirken. Videre siterer vi fra et brev fra statsarkivet i Trondheim til Petter Pettersen:

"Det er usannsynlig at sjøfolk som var funnet druknet skulle bli gravlagt under kirken. Det

var helst "kondisjonerte" folk som betalte godt som fikk gravplass under kirken. Andre ble gravlagt utenfor, og de fattigste i et område som var gratis".

Sammenfatter en de opplysninger som finnes, og holder klart for seg at ingenting er nevnt i kirkebøkene, er det ett navn som peker seg ut: Dorothea Hedeveg Prosch Sundbeck, død 4. des. 1793.

Hun var datter av Anna Cathrine Piping og Gustav Berentz Prosch, opprinnelig fra Bremen. Dorothea Hedeveg var gift med Anders Sundbeck, væreier og handelsmann på Veidholmen. Anders Sundbeck var skipskaptein av yrke. Han var bl.a. skipper på "Emmanuel" som i 1757 ble angrepet av engelskmenn på reise til Frankrike og fikk hele lasten med trevirke og fisk konfiskert. Rundt 1770 kom han til Veidholmen som væreier og handelsmann. Og vi spør oss:

Kunne Dorothea Hedeveg ha utenlandsk utseende med en far fra Tyskland? Hun var kona til en skipskaptein og handelsmann, slik de muntlige overleveringene sier. I tillegg tilhørte hun de "kondisjonerte".

Sjømannen i flott uniform med gullknapper - hvem var så han?

I kirkeboka kan en lese om et forlis i 1813. Skipet, "Generalløytnant Grev Schmettow", ført av kaptein Hans Henrik Bordevig, 55 år, forliste ved Veidholmen. Skipperen og fire av mannskapet omkom og ble begravd 16. mai 1813. Kunne det være liket av kaptein Bordevig som p.g.a. jordforholdene ved kirkegården fremdeles i 1891 var så godt bevart?

Det blir opp til hver enkelt leser å fundere videre. Hemmeligheten ligger godt bevart i sørøstre hjørne av kirketomta, der alle levningene de siste hundre år har hvilt i en fellesgrav!

Barne- og ungdomsminner fra Hopen

Vi som vokste opp på Hauan, hadde et vidt utsyn over folk på kirkevei.

Vi kunne se robåtene fra Veidholmen og fotgjengerne utover Hopaveien.

— Husker spesielt Gamle-Berit Tuven - lita og krumbøyd, ho Hansine fra Nordhopbakken - høy og tynn, og han onkel Henning som kom gående helt fra Reiråa.

Og de fra "Vesterveg" kom roende fra boplassene i Grunnvågen og omegn og tok strandhugg sør om Kvalpøystraumen, så til fots forbi husa heime.

De var kledd i sort.

Men lenge før mi tid gikk kirkeveien her.

Vi har "Mikkelstøa"-som har fått navnet etter Mikkel Hågensen, til daglig kalt Mikkel Vågen. I denne stoffesta han båten sin når han var til kirke. Han levde på 1800 tallet.

Tale uten ord.....

Vi sitter i kirken og synger salmen før prestengår på prekestolen. Forsiktig går kirkedøren opp og inn kommer Johan Eilertsen.

Stille, på tå går han langs med hele veggen til venstre frem, og legger torv eller kull i den store svarte ovnen.

Så går han tilbake samme veien, så til høyre opp langs veggen og legger i den andre ovnen. Like stille går han ut.

Jeg satt igjen med ordene: Ærefrykt for Guds hus og Guds ord!

Minner som er godt å dvele ved.

Gjertrud Wang

Kolskuffene, tatt vare på av Arthur Kjønhau.

Hyllest til Hopen kirke

- Min barndoms- ungdoms- og alderdoms kirke -

hvor jeg en dag til dåpen ble båret fra hjemmet for så i Guds menighet å bli innlemmet.

Min barndomstid svant hen -

og konfirmasjonen ble neste stopp.

En dag stod jeg som brud i samme kirke.

Under kirkens hvelving vi stille knelte ned og lovte så hverandre troskap og kjærlighet.

Etter som tida gikk, ble jeg med i Hopen menighetsråd, og i den tid ble Johan klokker. Det var han i 13 år, inntil han ble syk og måtte slutte.

Vi måtte reise med båten de første fire årene Johan var klokker.

Den søndagen vi for første gang satte oss i bilen og kjørte til kirke, glemmer jeg aldri.

Det var regn og kuling, men tross det.... en herlig opplevelse!

Vi har deltatt i kirka med musikklaget mange ganger. Enkelte ganger kunne det være opptil storm når vi la ut med båten innover til Hopen.

Vi følte oss alltid velsignet når vi var i kirka.

Jeg kan huske at da vi skulle bli konfirmert, måtte vi bo i Hopen fire dager til ende. Og den dagen vi skulle ro heim var det brudevielse. Vi fire jentene hadde veldig lyst til å se, og vi klarte å overtale guttene til å vente.

Vi plasserte oss oppe på galleriet. Det var et stort bryllup, - en fin sommerdag i 1934.

50 år senere var jeg med Johan ved en brudevielse. Jeg satt sammen med organisten, - også denne gang på galleriet.

Organisten var nok glad jeg var der. Han hadde glemt brillene sine og måtte låne mine!

Så ønsker jeg tillykke med jubileet

og ønsker Guds rike velsignelse over Hopen kirke fortsatt!

Vil også sende min hilsen og takk til prest og menighetsråd.

Med hilsen
Margit Ramsli

Den første lysekrona i Hopen

Margot Roksvåg var den siste formann i den forening som ble kalt "Sætran Pikeforening" eller til daglig "Lysekroneforeningen". Foreningen ble stiftet i 1928 av Marit Sætran, kona til Johan E. Sætran.

Det var ingen lysekrona i Hopen kirke og denne forening hadde som formål å samle inn midler til lysekrona. Foruten Marit var disse med i foreningen: Margot Roksvåg, Grete Roksvåg, Ida Roksvåg, Maria Roksvåg, Anne Roksvåg, Janna Roksvåg, Ragnhild og Oleiv Bekken og Mimmi Sætran.

Møter ble holdt i privatheime, ofte hos Beret Anna Roksvåg. Her ble det også holdt julefest.

Festsamvær ble også holdt i Steinsøysund bedehus og på låvene om sommeren. Inntektene fikk en for det meste ved utlodning. De hadde opplesning og forskjellig underholdning på samlingene.

I 1939 hadde de samlet så mye at de ville gå til innkjøp av lysekrona. De henvendte seg til

meg for å få hjelp til innkjøp. Den ble kjøpt i Trondheim og bestilt med levende lys.

Da den kom, var den med elektrisk lys. Det ble reklamert og vi fikk ettersendt utstyr til levende lys og betalte prisen etter det, men fikk beholde de elektriske lysene.

Når tiden for elektrisk lys kom, var det bare å skifte. Margot forteller at lysekrona ble innkjøpt og opphengt i Hopen kirke i 1939. Den kostet da kr. 1.800,-.

Det ble en del penger til overs, og lærer Nils Rosvoll som da var klokker, foreslo å kjøpe inn to stoler til brudevigsler.

Da krigen kom ble denne foreningen oppløst. En var redd for at tyskerne ville gjøre seg bruk av lysekrona, og den ble derfor tatt ned og gjemt bort til krigen var slutt. I jula 1945 ble den hengt opp igjen og har siden lyst og minnet oss om at vår oppgave er å lyse for Herren som er verdens lys!

Daniel Fredly

En samtale med organist Albert Lervik - en kveld i mars 1992

"Jeg har alltid likt arbeidet mitt", sier Albert, "men en gang må en slutte".

I fjor - etter oppnådd aldersgrense - hadde han bestemt seg for å fratre sin stilling som organist i Smøla.

Men det er ennå ikke tilsatt ny, og Albert sitter fortsatt på orgelkrakken de fleste søndager.

Han ble spurt om han ikke er lei etter alle disse åra, men svaret er nei.

Fra 1969 - da han mottok tilsettingsbrev fra biskopen og tiltrådte som organist i Hopen, - har han vært tilknyttet alle kirkene i Smøla, forteller han. Han tok over etter Odleiv Torske som gjorde en stor innsats i kirka i mange år, kan Albert fortelle. Og store og små er vi blitt vant til å høre salmene spilt slik Albert gjør. Noen av oss er blitt så avhengig av ham at det er plent umulig å synge når andre spiller; Da går det for fort eller for seint...

Han fikk spørsmål om hvordan han forbereder seg og om hvem det er som velger ut salmene som skal brukes.

Som regel spiller han igjennom melodiene som presten i samråd med ham har valgt ut. Han trenger likevel ikke så lang tid til å forberede salmene hverken til gudstjeneste, bryllup, begravelser eller musikkandakter - da det gjerne er melodier som han kjenner fra før som blir brukt. Det er den andre musikken som krever forberedelse.

Når det gjelder pre- og postludiet, er det nå slik at organisten selv kan velge det han vil spille.

Tidligere hadde presten et ord med i laget.

Vi snakket litt sammen om de mange nye salmene som er tatt i bruk i kirka, - og at det er viktig å lære nye tekster og toner.

Det vil likevel være nødvendig med en balanse mellom kjente og ukjente melodier slik at alle fortsatt kan kjenne seg hjemme i kirka.

Albert ble spurt om han trodde organistens sinnsstemning kunne ha noen betydning for hvordan en melodi ble spilt.

"Jeg spiller iallefall ikke likedan på langfredag som i bryllup". svarte han.

Det ble antydnet at å være organist på Smøla måtte bli ensomt. "Ikke akkurat det", sa Albert, "men en får lite tilbakemelding på det en gjør".

Etter å ha gått igjennom kirkebøkene slår det meg at Hopen menighet har vært ganske konservativ opp gjennom åra når det gjelder innføring av nye salmebøker og tillegg. Det ser ut som om de holdt på det gamle så lenge det var mulig.

Albert blir spurt om en kommentar til dette. "Du sier kanskje noe der", svarer han. - Og mer blir ikke sagt om den saken.

Men da vi begynte å snakke om de tre orglene som har stått i Hopen, hadde han mye interessant å fortelle.

"Gammel-orgelet" spilte han på noen ganger da han var vikar i kirka - før han ble tilsatt som organist.

Dette orgelet var bygd av Eriksen og Svendsen i Oslo, og hadde tidligere stått i Brevik kirke. Årstallet 1861 står påskrevet med blekk, men det kan være enda eldre, mener Albert. I Hopen var det i bruk fra 1916 til 1953.

Dette orgelet hadde ikke selvstendig pedalstemme, men manualet var koblet til pedalene. Det hadde en hovedbelg og to pumpebelger.

Trøingen foregikk inne i orgelet, og det var inngang fra siden. Det var to trøer. Når belgtrøeren trødde ned den ene, ble han omtrent borte før han kom opp igjen for å trø ned den andre.

Inne i orgelet var det et merke som viste hvor mye luft det var igjen i belgen. Belgtrøeren måtte alltid være på vakt så det ikke ble for lite luft.

Albert fortalte også hvilke stemmer som var i orgelet. Han nevnte seks, bl.a. en trompetstemme. Det var ikke vanlig med trompetstemme i et slikt lite orgel. Den ble da også veldig fort falsk, forteller han, ja, så ustemt at den tilslutt bare ble koblet helt ut! Etter hvert som tida gikk, ble dette gamle pipeorgelet mer og mer ubrukbart. Tilslutt var det helt elendig.

Det ble da kjøpt et hammondorgel.

Albert tror det sikkert hang sammen med at menigheten hadde lite penger akkurat da og at det hastet med nyinnkjøp.

Hammondorgelet stod i kirka fram til 1979 da det igjen ble satt inn et kirkeorgel.

Dette har tolv stemmer, og er bygd av orgelbygger Jørgensen i Oslo. Det er et fint instrument som vi håper kan være til gagn og glede for oss i mange år ennå.

Etter så mye orgelprat dreide samtalen inn på det arbeidet Albert har lagt ned i kommunen som organist og musikkinstruktør.

Det ble egentlig ikke sagt så mye, og det er vel ikke alltid nødvendig med så mange ord.

Likevel, - ved dette kirkejubileet vil menigheten benytte anledningen til å takke Albert for god musikalsk støtte og fine musikkstunder i Hopen kirke!

Prestegjeld og sognegrenser

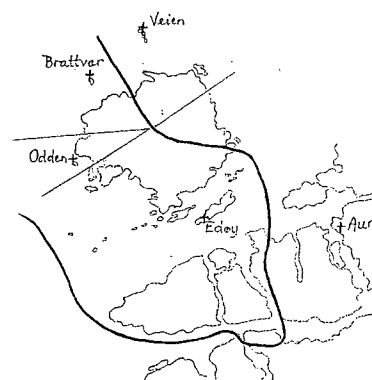
Kilder viser at Smøla var underlagt Aure prestegjeld i 1589. Øya var delt i to:

Vest- og sørsiden fra Dyrnes til Hellesfjorden tilhørte Edøy sogn, øst- og nordsiden fra Viken til Hopen stod oppført under Aure. Hele Tustna, Hevikhalsvøya, vestsida av Ertvågøya,

Strand- Taknes Kletten og Glåmen-gardene med "Tilliggende" mindre boplasser, tilhørte Edøy sogn. Edøy kirke ble betjent av sognepresten i Aure hver tredje søndag. Fiskekapellene på Odden, Brattvær og Veien ble betjent av en kapellan.

Fram til 1749:

hovedkirke: Aure
sognkirke: Edøy
annekskirker: Odden
Brattvær
Veien

I 1749 ble Edøy eget prestegjeld for hele Smøla samt for de områdene som tidligere hadde ligget under Edøy sogn. "Prestegjeldet på havet" ble Edøy kalt.

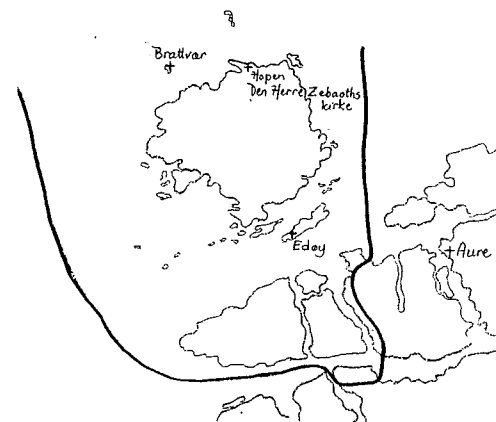
Først i 1813 ble Halsadelen overflyttet til Halsas anneksogn i Stangvik prestegjeld. Tustna ble gjort til eget sogn i 1867 og fikk egen

kirke i 1869. Edøypresten dro over fjorden til kirka på Tustna annenhver søndag fra april til september. Fra oktober til mars holdt han gudstjeneste der tredjehver søndag.

Bare to Edøyprester kom til å gjøre tjeneste i kirka på Gullstein; Stabel og Tandberg, for i 1876 ble Tustna sogn lagt til Halsas.

Fra 1749 - 1813:

hovedkirke: Edøy
sognkirker: Den Herre Zebaoths kirke
Brattvær

Litt om mangt

* Førings av kirkebøker for Edøy prestegjeld tok til i 1751. Allerede på de første sidene kan vi lese om menighetslemmer som fikk "kirkens refselse for tretting og banding" eller "Kirkelig refselse for drukkenskap og uanstendig talemåter"

* I Smølaminne fra 1972 kan vi lese: I 1721 vart Skomsøy utlagt til kapellansgard. Christian Tønning, res. pastor til Brattvær, budde her fram til 1739. På ei reise til Veidholmen overnatta han i Sjøstua på Dyrnes. Det tok fyr i huset om natta, og presten brann inne. Ettermannen hans, Niels Holbye, res. pastor til Brattvær, 1740 - 1747, har og truleg budd her, då prestegarden på Rosvoll fyrst vart ferdig i 1749. Endå kan ein sjå tufta etter den gamle prestebustaden. Det hadde ikkje våre noko herskaphus etter tufta å døme.

* 1760 - Russerforliset, der tre loser fra Veidholmen "omkom med russerne i sjøen funden siden paa Hitteren". 15 russere omkom (trolig begravd på Hitra) og 10 unngikk forliset ved at de etter kapteinens ordre var på land i Hopen for å reparere en sjalupp som hadde fått skade.

* 1779 - 8 barn fra Veidholmen døde av barnekopper.

* 13. oktober 1782 forliste et dansk skip ved Veidholmen. 17 mennesker omkom. 6 ble funnet og begravd i Hopen, den yngste bare 13 år gammel.

* 1813 - Skipet "Generalløytnant Grev Schmettow" forliste ved Veidholmen. Skipperen og 4 av mannskapet omkom "av store lidelser og kulde".

* 15. desember i 1843 omkom flere på sjøen p.g.a. dårlig vær.

* 1860 - 61 - Flere dødsfall p.g.a. spedalskhet.

* Smøla-minne 1973 - 1974: På prestegarden i Stabells tid: Det var berre i høgtidshelg å at drengjin skyssa presten åt Hopa og Skarpnessa, elles overnatta han. Han

bygde seg ei stuå uti Hopa og ha ei kjerring te å stell for seg.

Ho var i prestegara ein gong for året i besøk, da gikk ho Smøla tvers over, og ho gjekk ikkje akkurat tomhendt når ho for derifrå igjen. Preststuå i Hopa va så dårleg at høymola vaks opp gjennom stuågolvet, fortelt ei gammel kjerring meg i Hopa.

* Smølaminne 1967:

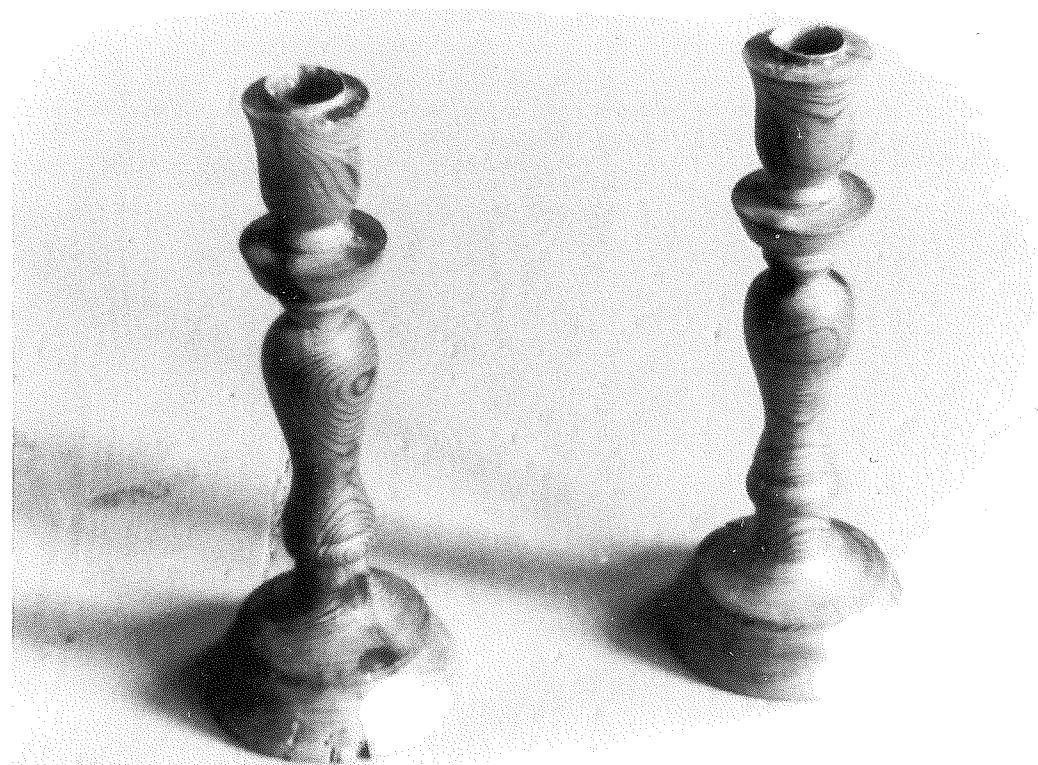
Etter at sokneprest Stabell døydde i 1873, tok prestane inn hos Søren og Marta på Skjødøya når dei kom til Hopen for å preike. På Skjødøya var det store hus og der var det velstand, så det var naturleg at presten søkte det til opphald og overnatting. Presten kom laurdagen og reiste att måndagen, men uver kunne gjere ophaldet lengre. Eit rom på Skjødøya vart kalla prestestua.

* Før det ble fast rutebåt rundt Smøla, var presten helt avhengig av egen skysskar. Det ble utskrevet skyssplikt som gikk på omgang. Innsmølingene fraktet presten et stykke på vei, deretter overtok skyssbåten fra sognet presten skulle besøke.

* Oluf Ellevsøy var fast skysskar i de senere år. Tidligere vet vi at folk fra Rangneset hadde denne jobben. På folkemunne går fremdeles historien om presten som kunngjorde neste gudstjeneste med følgende tillegg: "- hvis Gud og Ragneskaran vil!"

* På gården til Arne Johnsen i Hopen stod en gang et gammelt fjøs. Sauefjøsset var av tømmer, som far til Arne hadde kjøpt av en mann ved navn Steffensen. Steffensen var mannen som kjøpte tømmeret fra koret i Veien kirke da den ble revet og videresolgte det til Hopen. Øyvind Width tok vare på en bit av tømmeret da fjøsset ble tatt ned, og dreide seg to lysestaker!

* Byggekomiteen som ble oppnevnt i 1890, gjorde et grundig arbeid. Ved bl.a. vurdering av nye kirkeklokker, ble det først innhentet opplysninger og pristilbud fra Høiendal og Co, Kristiania. Komiteen syntes tydeligvis at tilbudet ikke var tilfredsstillende. De tok derfor kontakt med Trondhjems mekaniske verksted

Lysestakene er dreid av tømmer fra Veien kirke.

"med forespørsel om kirkeklokkes kostende".

Komiteens vedtak gikk ut på å - "sende en mand til fabrikken for at tage nærmere underhandling herom. Dertil valgtes her Henning Adolf Width. Ligesaa ble det besluttet at medtage de gamle klokker for at faa disse realiseret paa beste maade".

De gamle klokken veide tilsammen 174 kg. Det kunne ikke være noen enkel jobb å frakte dem med. Width gjorde to reiser til Trondheim over klokkekjøpet, og fikk for det godtgjort kr. 18,69 i reiseutgifter.

Imidlertid kunne ikke støperiet i Trondheim garantere hvilke toner klokken skulle klinge i. I kontrakten ble det derfor tilføyet "Klokkerne skal ha en tyngde på 220 og 125 kg, samt en tonehøide der ikke giver disharmoni. Til sikkerhed herfor skal klokken undersøges av en musikkkyndig".

* Så lenge folk kan minnes har det stått en vaskerstol oppe i tårnet. Noen trodde den nærmest var plassert der ved en misforståelse,

inntil vi kom over et skriv fra Søren Rambech datert "Rosvold 7. august 1903."

I brevet blir kirkevergen bedt om å sørge for at det blir anskaffet en vaskerstol med "vandfat og sæbekop".

Videre pålegges:

— at foranstaltede kalk og disk vaskedes i sæbevand - før nadverdsgudstjeneste holdes.
— at foranledige at rene handklæder alltid forefindes i kirken.

— at påse at de personer der får med vask og renselse af kirkens kar og håndklæder ikke lider av tuberkulose eller andre overførbare sygdommer.

* Da lærerinne Ane Angvik på Veidholmen skulle føres til graven i 1906, var det rettelig dårlig vær med mye snø. Båtene la til land på nordsida av Innveien og det ble "baskasamt" og tungt å få henne i grav.

- Når snøkaven og uværet raser, kan en fremdeles på Veidholmen høre uttrykket: "Det e no vel einno vær einn da gammellærerinnå dø!"

* Både på bedehus og i kirke var det faste plasser, kvinnfolka på venstre side, mannfolka på høyre. Endatil på bedehusvei og ellers når folk var ute og spaserte, var dette vanlig. Da kom mannen gående først, på høyre side av veien, 5 - 10 skritt bak, på venstre side kom kona.

Opprinnelsen til denne skikken henger sammen med at kirkene stod østvent. Mennene satt på sørsiden i kirka som var nærmest Gud og det hellige land. Kvinnene satt på nordsida, nærmest hedenskapen.

* Far til Peggy Dalen, Johannes Assersen Roksvaag på Nordhopbakken, heimedøpte mange småbarn som var "svake og dårlige". Han brukte da et rituale som stod i Landstads salmebok. Han var klar over at enkelte heimedøpte følte at heimedåp ikke var fullverdig med kirkedåp. Derfor spurte han presten Lynum engang hvorfor han ikke kunne få gjøre korsets tegn over barnet når han døpte det. Men det fikk han ikke noe svar på. Både Ingar, Bertine og Gyda Tuven var heimedøpte av Johannes Assersen. Peggy husker at Bertine ofte sa; "Æ ha ikkje fått korsets tegn da æ vart døft, æ!"

* 1924 - "Melding frå Hopen formannsskap om at posten som belgrødar og kyrkjetenar er ledig etter at Ole Nilsen har sagt op. Posten er lyst ledig med søkjingstid 6. d.m. Ole Nilsen har søkt om å få att posten imot kr. 120 pr. år." Vedtak: Då Ole Nilsen har hatt både belgrøding, vinhold og oppfyring for kr. 100 pr. år irekna sjukekassepengar, finn rådet at eit tillegg på kr. 20 etter 12 års teneste ikkje er urimeleg."

* 1924 - Anledning til å holde barnegudstjenester.

* 1930 - Johan Eilertsen ble ansatt som kirketjener. Instruksjonen gikk ut på "vask, fyring, orgeltrøing og ringing". Lønna var 160 kr. for året.

I 1931 bad han menighetsrådet gå til innkjøp av ei lykt til kirken. Men hans overordnede var av en annen oppfatning: "Menighetsrådet finder ikke grund til å anskaffe nogen lykt til kirken, da man finder at Kirketjeneren i likhet med den forrige bør holde sig lykt selv".

Imidlertid kjøpte likevel kirketjeneren lykt til kr. 8 for menighetsrådets regning. Den 6. mars i 1932 fattedes følgende vedtak: "Den anskaffede løkt er kirkekassen uvedkommende. Regningen blir å sende tilbake til Hopen Samvirkelag og få vedkommende post fratrasket."

* Kirka var utsatt for mindre skader p.g.a. lynnedslag i 1901 og i 1934.

* 1929 - Den minste kirkeklokka røk. 14. juli samme år var offerdag til ny klokke. Den gamle klokka ble så omstøpt ved Olsens støperi Nauen i Tønsberg.

* 1930 - Petter Grimsmo ble ansatt som organist. Lønn 200 kr. i året.

* 1930 - Nordsmøla Ungdomslag bad om lov til å plante rundt kirka og kirkegården.

* I de vanskelige mellomkrigsåra med feilslått fiske og stor arbeidsledighet, delte menighetsrådet ut av sine midler til jul. I 1930 ble 110 kr. fordelt til de tre mest trengende i hver skolekrets: Henholdsvis 10, 13 og 10 kr. til hver i Veidholmen og 11 kr. til hver i Hopen og Steinsøysund.

* 1931 - Alkoholfri nattverdvin innføres på prøve.

* 1932 - Veidholmen Sanitetsforening ber om offerdag til inntekt for særkalker til kirken.

* 1932/33 - Kirkens Ungdomshjelp satte i gang innsamling til arbeidsløs ungdom mellom 17 og 25 år. Menighetsrådet mottok 300 kr. fra bispedømmekomiteen og bidro med 32,15 kr. selv. Det hadde tilsammen meldt seg 46 ungdommer. Pengene ble brukt til rusetråd og oljeklær som ble fordelt mellom de trengende.

* 1933 - Som første kvinne ble Elen Gjevik valgt inn i menighetsrådet. I 1950 ble Aslaug Dyrnes, som neste kvinne, valgt som varamedlem.

* 1934 - Vedtak om å bytte ut de to gamle ovnene med nye. Først i 1937 kom den første nye ovnen til en pris av 438 kr.

Alterduken fra Hong Kong samt knefall fra nåværende kirke og fra ått-kantikirka.

* 1935 - Vedtak om å kjøpe 2 innrammede plakater om forbud mot spyting i kirken.

* Presten Lynum tok seg fram ved hjelp av knallert.

* 1936 - Ludvig Soleim, Innsmøla, ble spurt om å - "forarbeide hyllen som henges langs alterringen. Likeså bemyndiges formannen til å gå til innkjøp av 60 særkalker i sølvplett". Disse ble innkjøpt hos gullsmed Johan Aasen til kr. 3,50 pr. stk.

* 1936 - Landstads reviderte salmebok innføres.

* 1936 - Ella Gjevik ble ansatt som organist.

* I en periode bodde prestene hos Wullum i gudstjenestehelgene. Ungenegledet seg til hver gang presten kom for da ble det kjøttkaker til middag. Han bodde på finstua for seg selv. En gang hadde han blitt svært våt etter reisa. Da tok han av seg klærne, slengte en fløyelsduk rundt seg og kom på kjøkkenet og bad om å få låne underklær.

* Når ungdommene "gikk for presten", var undervisninga konsentrert om de siste ukene før konfirmasjonsdagen. Konfirmantene fra Veidholmen måtte innlosjeres i Hopen mens undervisninga pågikk. Det kunne være opptil 25 konfirmanter (1932) som skulle ha overnatting rundt om i heimene i Hopen. Betaling for losji var ikke vanlig, men noe medbrakt mat hadde nok de losjerende med. Likevel må en ta hatten av for den hjelpsomhet og gjestfrihet som hopaværingene viste. Mange hadde, nøkternt sett, mer enn nok med å brødfø egen familie om de ikke i tillegg skulle ha andres barn i kost og losji. "Prestungene" rodde innover når "prestskolen" begynte. Det kunne gå friskt for seg med kapproing og konkurranse. Til tider hendte det at guttene rodde inntil en holme på turen, og satte av jentene der. Andre ganger nektet guttene å ro på jentene og de måtte ta årene fatt selv. Det fortelles at guttene da

"pøngla" jentebåten. "Nuglå" ble tatt ut, et tau med stein i ble plassert under båten og tauet tredd opp gjennom hullet slik at tauknuten tetta båten. Med stein hengende under kjølen, kunne det ikke være lett å kappromed guttene.

* 1950 - Alterduk gitt som gave av Johan Johansen.

* 1953 - Vedtak om innkjøp av Hammond-orgel.

* 1960 - Kontrakt med kunstmaler Olav Halse om oppmaling av kirka.

* 1961 - Konfirmasjon flyttet til etter at elevene er ferdige med obligatorisk framhaldsskole, gjeldende fra 1962.

— Flombelysning ved kirka

* 1965 - Vedtak om påbygg med dåpsrom og WC.

* 1969 - Vedtak om bautastein over bortkomne fiskere og sjøfolk.

— Albert Lervik ansatt som organist.

* 1970 - Forhandlinger om kjøp av jord til parkeringsplass til kirka.

* 1974 - Natverdsgudstjenesten mandag etter konfirmasjonen sløyfes.

* 1975 - Anskaffelse av ny trapp til tårnet.

* 1978 - Bortfall av tidligere vedtak om 3 faste gudstjenester årlig i Veidholmen bedehus.

* 1979 - Ansettelse av soknediakon.

* 1980 - Ragnhild Gjevik vevde messehakel i de liturgiske fargene grønn og lilla.

— Innvielse av orgel.

— Regulering av sognegrensene mellom Edøy og Hopen. Bebyggelsen fra Storvatnet til og med Moldstad gård overføres fra Edøy til Hopen sogn.

* 1981 - Møre bispedømme opprettes.

* 1984 - Pengeinnsamling til kirkens uteareal, tilsammen kr. 27.030,-.

— Innkjøp av sofa, bord og stoler til dåpsrommet.

— Planting av busker og trær v/kirka. Innkjøp av utebenk.

— Opparbeiding av gangvei til kirka fra parkeringsplassen.

— Arthur Kjønnhaug kirkeverge for bare Hopen sogn.

* 1985 - Gerhard Paulsen kirkeverge for hele Smøla.

— Norsk Salmebok innføres.

* 1985/86 - Reparasjon av vestvegg. Totalsum: kr. 532.800,-.

* 1987 - Tatt i bruk ny lyskrone.

— Nytt gjerde rundt kirka.

* 1988 - Innkjøp av to lysekroner under galleri.

* 1990 - Innkjøp av høyttaleranlegg og teleslynge.

* 1991 - Dør til dør aksjon i forbindelse med 100-årsjubileet.

— Oppmaling av kirka innvendig.

— Innkjøp av nye løpere.

* 1992 - Orkanen raserte mesteparten av furutrærne på Sætran gravsted og veltet mange gravsteiner på samtlige gravplasser. Orkanskade også på kirketårnet.

— Ragnhild Gjevik vevde ny messehakel i de liturgiske fargene rødt og hvitt.

— Gjertrud Wang sydde ny alterduk.

— Arnt Hoem laget linoltrykk av kirka.

— Restaurering av døpefont fra 1600-tallet.

— Bilder av sognets prester ble kopiert og hengt opp i kirka.

— Dåpsundervisningen organisert i menigheten.

Kilder

Bergmann, Lorenz: Kirkehistorie bind 2.

Danielsen, Arne: Veidholmen i Gammel og ny tid.

Hauge, A.: Psalmebog for Kirke og Hus.

Oterhals, Leo: Inn fra Havet.

Sand, Paul Gerhard: Livet i Guds Sønn.

Skjølberg, Erling: Hopen kirke 75 år.

Suul: Nidarosdomen - Vestfrontensskulpturer.

Kristiansunds historie.

Møre og Romsdals historie: Med lengt mot hav.

Nordmøre Museum.

Utskrift fra møtebøker og gamle menighetsrådsprotokoller.

Smøla bygdebok: nr. I, II, III og IV.

Smølaminne fra: 1966, 1967, 1968, 1969, 1972, 1973 og 1974.

Tustna bygdebok.

Vi takker alle som har bidratt med opplysninger.